

סיקור מהקד

האם הוא יכול ?

בעודו מתמודד עם הסכסוכים שהוריש לו בוש ועם המשבר הכלכלי העולמי, נחקל אובאמה בקשיים מול עולם חשדן שאינו מסתפק עוד בסיסמאות.

אוגוסט 2009

תוכן העניינים

<u>דבר העורך</u> עם הפנים לסיין	3
<u>שש הנקודות של אובאמה</u> סדר היום החדש	4
<u>בהודו מתגעגעים לבוש</u> אובאמה מחזר אחרי סיין	10
<u>סוף למשבר המנהיגות?</u> יפן בדרך לראש ממשלה חמישי בשלוש שנים	13
<u>המדינה ה-28</u> איסלנד וקרוואטיה במרוץ להצטרף לאיחוד האירופי	16
<u>באווירה נינוחה</u> תשבץ	20

אין להעתיק, לשכפל או לצטט את כל המאמרים או את חלקם ללא אישור מפורש מבעלי האתר. הצעת מאמרים לפרסום או בקשות להוצאת חומר ניתן להפנות ל-editor@sikurmemukad.com

בשער: ברק אובאמה. צילום: הבית הלבן
עיצוב השער: תמר בוסתן

דבר העורך

מסע הבחירות שניהל ברק אובאמה, היה מלא סיסמאות והבטחות על שינוי שיביא לבית הלבן, על מדיניות חדשה שתקדם שיתוף פעולה על פני החד-צדדיות שהוביל הנשיא בוש. בנובמבר האחרון, התרגש העולם כולו מהבחירה בנשיא השחור הראשון בתולדות ארה"ב. ההבטחה לשינוי יצרה ציפייה עצומה, בלתי אפשרית למימוש כמעט, בקרב אמריקנים ובני עמים אחרים.

בחודשים שחלפו מאז נכנס לבית הלבן, נדרש אובאמה לאתגר של תרגום ההבטחות והמילים הסוחפות למדיניות. לשם כך, בחר הנשיא הטרי להתמקד בשש סוגיות מרכזיות: המשבר הכלכלי, המלחמה העולמית בטרור, המאבק בתפוצת הגרעין, היחסים עם סין, המלחמה בהתחממות העולמית ותהליך השלום באזורנו. תוצאות מדיניותו בנקודות אלו, תעצבנה במידה רבה את כהונתו הראשונה בתפקיד.

בימיו של הנשיא בוש, הושם דגש רב על חיזוק הקשר עם מדינות דמוקרטיות באזור מזרח אסיה והפסיפיק. קבוצת המדינות הדמוקרטיות כונתה "הקשת הדמוקרטית", ואותה הובילו הודו, יפן ואוסטרליה. במסגרת המדיניות של הנשיא אובאמה, משקיעה ארה"ב מאמצים רבים כדי להתקרב לסין, גם על חשבון קשריה עם בנות הברית הוותיקות. בהודו נעלבו מההתעלמות האמריקנית ומדיניותה כלפי סין ופקיסטן, באוסטרליה מכהן ראש ממשלה המבקש לחזק את הקשר עם סין במקום הקשר האמריקני, וביפן צפוי מהפך פוליטי שיביא לממשלה שתתנגד להמשך הידוק הקשרים עם האמריקנים.

הבשלת המדיניות האמריקנית תשפיע כל מאזן הכוחות במזרח אסיה, עת תטה המטוטלת בבירור לכיוון בייג'ינג. הסינים, המעוניינים ששאר המעצמות ובראשן ארה"ב יתייחסו למזרח אסיה כאל שטח ההשפעה הסיני, יגלו כי שינוי המדיניות האמריקני, לצד התהליכים הפוליטיים שהתרחשו באזור, יאפשרו להם לזכות במעמד הנכסף.

קריאה מהנה.

אלון לוי ויובל בוסתן
editor@sikurmemukad.com

שש הנקודות של אובאמה

אלון לוי ויובל בוסתן

עולם ללא גרעין?!

הנקודה השלישית במדיניות אובאמה היא מאבקו בתפוצת הנשק הגרעיני בכלל, ונפילתו בידי משטרים רדיקליים דוגמת איראן וצפון-קוריאה בפרט.

בחזית האיראנית, ניסה אובאמה להושיט יד מפויסת לטהרן, אחרי שנים של מתח גואה בין הצדדים. הנשיא האמריקני שלח ברכה לעם האיראני לרגל חג הנורוז הלאומי, ואף הורה לסגל הדיפלומטי להזמין את השגרירים האיראנים בעולם ביום העצמאות האמריקני, לרגל הבריקיו המסורתי.

ממשל אובאמה נוקט באסטרטגיה ברורה, הכוללת שש נקודות מרכזיות: הטיפול במשבר הכלכלי, סיום המלחמות בעיראק ובאפגניסטן, מלחמה בתפוצת הנשק הגרעיני בכלל וטיפול באיראן וצפון-קוריאה בפרט, הידוק היחסים עם סין, מלחמה בהתחממות הגלובלית וניסיון להשיג שלום במזרח התיכון.

תקוותיו של אובאמה להשיג שינוי ביחסים, נתקלו בתגובות זועמות וחוששות מכל קצוות הקשת של בעלות הברית המסורתיות של ארה"ב – בישראל ממשיכים להתייחס לגרעין האיראני כאיום האסטרטגי הגדול ביותר במזרח התיכון ולא פוסלים אפשרות של תקיפה באיראן. גם מדינות ערב, החוששות מדומיננטיות איראנית רדיקאלית, הוסיפו לחץ משלהן. סעודיה, המבוהלת מהאפשרות שלאחר הנסיגה האמריקנית תהפוך עיראק למדינת חסות איראנית, ומצרים שכבר חשה את נחת זרוען של השלוחות האיראניות דוגמת החיזבאללה שניסה לייצר הפיכה שלטונית, הם שיצרו שותפות אינטרסים ישראלית-ערבית בכל האמור לגרעין האיראני.

הפעילות הערבית נגד איראן כללה מאמץ אדיר בבחירות בלבנון, במסגרתו הוזרמו כספים רבים מסעודיה על מנת למנוע מהחיזבאללה הישג. ההברחות של החמאס נפגעו קשות לאחר החרפת הלחץ הביטחוני בצד המצרי של הגבול, ושיתוף הפעולה הצבאי בין מצרים לישראל הגיע לשיא עת צוללות וסטיילים ישראלים הורשו לעבור בתעלת סואץ. כל הצדדים

חצי שנה לאחר שנכנס ברק אובאמה לחדר הסגלגל, משקיע הממשל האמריקני משאבים רבים על מנת לממש את הבטחותיו של הנשיא ממסע הבחירות. הצורך לפתור את המשבר הכלכלי ולהביא לסיום המלחמה בעיראק, מגביל את יכולותיו של אובאמה לקדם את מדיניות החוץ שלו. חוסר ניסיונו והקו בו הוא נוקט, המבקש באופן חד להחליף את הקו הניאו-ריאליסטי ברוח "קרטרית", מצננים את ההתלהבות הראשונית מדרכו.

כניסתו לתפקיד, סימן אובאמה את ה-31 באוגוסט 2010 כתאריך היעד להשלמת הנסיגה.

לאחריו, תשאיר ארה"ב כוח משימה בין 35,000-50,000 חיילים, שיסייע לכוחות הביטחון העיראקים להשליט ריבונות. השארת מספר גדול כל כך של חיילים עשויה לגרור ביקורת מבית ומחוץ, אולם נראה כי הממשל הנוכחי הגיע למסקנה כי לא ניתן לסגת באופן מוחלט מעיראק, בשל המצב הביטחוני, והעובדה כי מצבת הכוחות תצטמצם משמעותית, והחיכוך בין החיילים האמריקנים ובין האוכלוסייה המקומית ייפסק כמעט לחלוטין, תאפשר לאמריקנים לחתום את הפרק העיראקי בהיסטוריה שלהם.

בחזית האפגאנית, נתקל אובאמה בבעיה פרישתו של מושארף מתפקיד נשיא פקיסטן וכניסתו של עלי אסיף זארדארי לתפקיד, הפכה את הממשלה באסלאמבאד לחלשה ביותר בתולדות ממשלות פקיסטן. כתוצאה מכך, הצליחו כוחות הטאליבן לבסס בכוח אוטונומיה בחבל סוואט בצפון מערב המדינה, והחלו מתקדמים אל כיוון הבריחה.

החשש האמריקני מנפילתה של פקיסטן הגרעינית בידי הטאליבן הוביל לשתי פעולות עיקריות – הפעולה הראשונה הייתה האצת התגבור האמריקני באפגניסטן והיציאה למערכה המקפת ביותר מאז 2001 במדינה זו, מערכה הגובה קורבנות רבים יותר של חיילי נאט"ו. בחודש החולף אף נפל בשבי חייל אמריקני לראשונה מאז תחילת הלחימה באפגניסטן.

הפעולה השנייה הייתה להפעיל לחץ על הממשלה הפקיסטנית להיאבק בהתקדמות הטאליבן. הפקיסטנים אכן נכנעו ללחץ האמריקני והחלו להפעיל כוחות אוויר ורקע נגד ריכוזי הטאליבן.

פעולות אלו נחלו הצלחה מסוימת ועל פי דיווחי הממשלה הפקיסטנית החלו מאות אלפי פליטים שנמלטו מאזורי הקרבות לשוב לבתיהם.

במלאת חצי שנה לממשל אובאמה, ניתן כבר להבחין באסטרטגיה ברורה, הכוללת שש נקודות מרכזיות: הטיפול במשבר הכלכלי, סיום המלחמות בעיראק ובאפגניסטן, מלחמה בתפוצת הנשק הגרעיני בכלל וטיפול באיראן וצפון-קוריאה בפרט, הידוק היחסים עם סין, מלחמה בהתחממות הגלובלית וניסיון להשיג שלום במזרח התיכון.

בכל הסוגיות האלו הביא אובאמה שינוי ממדיניותו של קודמו, תוך שהוא מציג קו ניאו-ליברלי מובהק. על אף התמיכה הראשונית לה זכה הנשיא ה-44 של ארה"ב, ולמרות שבכל סוגיה הוא מנסה לבסס חזית אחידה עם מגוון גורמים טרם יישום המדיניות החדשה, ניצב אובאמה מול חבלי לידה לא פשוטים כלל וכלל.

הטיפול במשבר הכלכלי, הוא העניין הדחוף ביותר המטריד את הממשל והציבור האמריקני. אובאמה פועל באופן רדיקלי לפתור את הבעיות, כגון חבילות סיוע נדיבות, הלאמות, ביצוע רפורמות במערכות ממשלתיות ועוד. צעדים אלו, ביחד עם צעדים שנקטו שאר הכלכלות הגדולות, סייעו לייצב את המשק העולמי, ולהרגיע במידת מה את החששות מפני שפל כלכלי שיימשך שנים.

בספטמבר הקרוב תכנס פסגה נוספת של פורום ה-G20, בה אמורות להתקבל החלטות על צעדים נוספים לטיפול במשבר, ובראשם הקמת מוסדות בינלאומיים חדשים לביקורת פיננסית, שתוכל אולי למנוע מדיניות כלכלית בלתי מבוקרת דוגמת זו הובילה למשבר.

הנושא השני החשוב לאמריקנים, והראשון במעלה בכל הנוגע למדיניות החוץ, הוא הרצון לסיים את המלחמה בטרור, בהתמקדות בגזרות עיראק ואפגניסטן. במהלך הקמפיין לנשיאות, הבטיח אובאמה להעביר בהדרגה את האחריות הביטחונית לכוחות העיראקיים ולהשלים נסיגה אמריקנית מלאה בתוך 16 חודשים מיום השבעתו, משמע עד מאי 2010. זמן קצר לאחר

היקף ראשי הנפץ הגרעיניים בהם מחזיקה כל מעצמה, אך בכל האמור לטיפול בשני המשטרים הרדיקליים, זה הצפון-קוריאני המחזיק בנשק גרעיני, וזה האיראני החומד לעצמו כזה, הדרך לפתרון ארוכה וסבוכה [2].

התקרבות לסין, התרחקות מהודו

הנקודה הרביעית במדיניות אובאמה, היא ההתקרבות לסין, מתוך הכרה בחלקה הגדל והולך בעוגת הכלכלה העולמית, ומכאן גם בהשפעתה על הפוליטיקה העולמית. בניגוד מוחלט לאווירה ששררה בין שתי המדינות בעידן בוש, אנשי אובאמה יוצאים מגדרם לשקם את היחסים עם הענק האסיאתי. מזכירת המדינה קלינטון אף תיארה את יחסי שתי המדינות כ"יחסים הבינלאומיים החשובים ביותר במאה ה-21". השגריר המיועד לסין, מושל יוטה לשעבר, ג'ון האנטסמן, אמר בעבר כי הנשיא אובאמה והוא, רואים את היחסים האמריקנים עם סין כחשובים ביותר בעולם [3].

קלינטון, אגב, אף הרחיקה לכת וטענה באופן מפתיע כי הרקורד הסיני בתחום זכויות האדם לא צריך להשפיע על הידוק היחסים בין המדינות. אמירה זו גררה ביקורת רבה ואילצה את מחלקת המדינה ולשנות כיוון ולשוב ולבקר את בייגינג בתחום זה [4].

ב-1 באפריל, הכריזו אובאמה ונשיא סין, הו ג'ינטאו, על הקמת מסגרת של דיאלוג בדרג גבוה להתמודדות עם המשבר הכלכלי. מסגרת זו התכנסה בסוף חודש יולי בווינגטון. את ארה"ב ייצגו מזכירת המדינה קלינטון ומזכיר האוצר טים גייטנר. הנציגות הסינית כללה את דאי בינגואו, בכיר בשירות החוץ הסיני שזכה לשבחים אדירים ממזכיר המדינה האמריקני לשעבר הנרי קסינג'ר, ו-וואנג צ'ישאן, סגן ראש הממשלה וכוכב עולה במפלגה הקומוניסטית העוסק בעיקר בנושאים כלכליים וזוכה אף הוא לשבחים ולהערכה מקצועית במערב.

לסינים יש חשיבות בעיני האמריקנים בפתרון לא מעט משברים בעולם. המשבר החשוב ביותר, אחרי המשבר הכלכלי, הוא המשבר הצפון-קוריאני. המפתח נמצא בבייגינג, מאחר וסין היא המדינה הזרה האוחזת באינטרסים הרבים ביותר בצפון-קוריאנה. התמוטטות צפון-קוריאנית, אם בשל המצב הכלכלי העגום, אם בשל תהליך חילופי השלטון במדינה, תוביל לזרם של מיליוני פליטים צפונה, לתוך שטחה של סין. הסינים חוששים כי תסריט שכזה לא יגבה מהם רק מחיר כלכלי אלא גם מחיר מדיני, במידה והאמריקנים והדרום קוריאנים

אובאמה עם נשיא אפגניסטן קראזי - יצליח לנצח את המלחמה בטרור? צילום: הבית הלבן

החשש האמריקני מנפילתה של פקיסטן הגרעינית בידי הטאליבן הוביל לשתי פעולות עיקריות - האצת התגבור האמריקני באפגניסטן והיציאה למערכה המקפת ביותר מאז 2001 במדינה זו, והפעלת לחץ על הממשלה הפקיסטנית להיאבק בהתקדמות הטאליבן.

לאחר שקלינטון השוותה את התנהגות ההנהגה הצפון-קוריאנית בתקופה האחרונה להתנהגות של ילד קטן המבקש למשוך אליו תשומת לב. הצפון-קוריאנים כינו את קלינטון בתגובה "וולגרית וטיפשה".

נוכח סירובה של פיונגיאנג לחדול מהתחמשותה, מבקשים האמריקנים להרחיב את הסנקציות המוטלות על המשטר הצפון-קוריאני, אך הם עתידים לגלות כי מדובר בסוגיה מורכבת ביותר - מחלתו של המנהיג הכל-יכול קים ג'ונג איל ותוכניותיו למנות את בנו הצעיר למחליף, הטילו צל של אי-יציבות על אחת המדינות העניות ביותר באסיה. הסינים חוששים מקריסת המשטר הצפון-קוריאני בשל החשש מזרם של מיליוני פליטים ובשל החשש כי ארה"ב ודרום קוריאנה ינצלו את המצב כדי לפלוש לצפון-קוריאנה, ועל כן היוו מכשול כל השנים מהטלת סנקציות קשות יותר על צפון-קוריאנה במועצת הביטחון, וכן על יישום הסנקציות שכבר הוטלו.

גם הרוסים חוששים מהתדרדרות המצב, ואף הביעו חשש מזליגה לידי מלחמה גרעינית. לכן, לא ניתן יהיה להגיע להתקדמות משמעותית בחצי-האי הקוריאני עד שיושלמו הסידורים לחילופי הגבא בשלטון הקומוניסטי [1].

אובאמה רשם הצלחה אחת בתחום זה, כשהגיע להסכמה עקרונית עם נשיא רוסיה מדבדב לצמצם פעם נוספת את

שמחו לשמוע אמירה תקיפה נגד פרויקט הגרעין האיראני, במהלך נאומו ההיסטורי של הנשיא האמריקני באל-אזהר.

הקש ששבר את גב הרצון האמריקני לכוון יחסים תקינים עם איראן היה רצף האירועים שרדפו את מערכת הבחירות האיראנית. לאחריהן, ההידברות כמעט ונפסקה, הזמנת השגרירים האיראנים ליום העצמאות האמריקני בוטלה וההנהגה האמריקנית הביעה את הביקורת שלה כלפי תוצאות הבחירות ודיכוי המפגינים הרפורמיסטים.

גם בת בריתה של איראן, סוריה, הספיקה לגנוב כמה רגעים של חסד, בטרם הפנו האמריקנים את הגב לדמשק. בתחילת כהונתו ביקש אובאמה לבחון את האפשרות להחייאת התהליך המדיני עם ישראל, לו התנגד ממשל בוש. אובאמה גם התבטא באופן חיובי כלפי סוריה, אולם לחץ ערבי עליו בהובלת המצרים, הביא לפרסומים שליליים אודות סוריה, כגון מאמציה הנמשכים להשיג יכולת גרעינית, גם לאחר הפצצת הכור על ידי ישראל.

צפון-קוריאנה, שביצעה ניסוי גרעיני שני לאחרונה לצד מספר רב של ניסויי טילים וכל זאת על רקע משבר המנהיגות במדינה, הצליחה לעורר את כעסם של האמריקנים, הסינים והרוסים. עימות דיפלומטי אף נרשם בין מזכירת המדינה הילארי קלינטון ובין הצפון-קוריאנים,

אובאמה עם המשלחת מסין. היחסים החשובים ביותר של המאה? צילום: הבית הלבן

ינצלו את המצב כדי לפלוש לתוך צפון-קוריאה, ובכך להגיע עד הגבול הסיני.

בשנות ה-50 כזכור, החשש מפני התפתחות שכזאת הובילה את סין להיכנס למלחמה עם האמריקנים, המלחמה העקובה ביותר מדם בה השתתפו האמריקנים בעידן שלאחר מלחמת העולם השנייה.

משבר נוסף בו יש לסינים יכולת השפעה, הוא המשבר בבורמה. החונטה הצבאית השלטת במדינה זו, מפירה זכויות אדם וזכויות מיעוטים באופן סדרתי, ואף כלאה את כלת פרס נובל לשלום, אאונג סן סו צ'י, פעם נוספת, לאחר שאמריקני הצליח להגיע לביתה ללא הזמנה, אירוע שהפר את תנאי מעצר הבית שלה.

בורמה זכתה עד כה להתייחסות מועטה מצד ממשלו של אובאמה – האמריקנים בימיו של בוש ביקשו להטיל סנקציות כלכליות כבדות על בורמה כדי לחוץ על החונטה הצבאית השלטת לשנות את מדיניותה ביחס לזכויות אדם בכלל ולזכויות המיעוטים בפרט. האמריקנים כשלו בשל ההתנגדות הרוסית-סינית במועצת הביטחון, ועינין בורמה נותר כשהיה. בחודשים האחרונים התרבו הדיווחים על הידוק היחסים בין בורמה ובין מדינה אסיאטית ומבודדת אחרת - צפון-קוריאה. אחד החששות הוא שצפון-קוריאה תנסה לסייע לבורמה, המסוגלת לשלם לפיונגיאנג במחצבי טבע, להשיג יכולת גרעינית. אם הדיווחים נכונים, הרי שתירשם פעם נוספת שבה מדינה המצויה תחת סנקציות מצד הקהילה הבינלאומית, פונה להשגת יכולת גרעינית בין היתר בשביל לפרוץ את הלחץ הזה.

מבחינה היסטורית, היחסים של ארה"ב וברה"מ (ומאוחר יותר רוסיה) עם סין והודו, באו תמיד אחד על חשבון השני. ההתקרבות האמריקנית לסין בתחילת שנות ה-70, דחפה את הודו לחיקה של ברה"מ. התקררות היחסים בין ארה"ב לסין בימיו של הנשיא בוש, פתחה את הפתח לחתימה על הסכם שיתוף פעולה אסטרטגי בעל חשיבות עצומה בין ארה"ב והודו. באופן דומה, מאמציו של ממשל אובאמה להדק את היחסים עם סין, עשוי ליטול את המחר על יחסיה של ארה"ב עם הודו.

ההודים חשים כבר כעת כי הוזנחו במספר הזדמנויות, כגון מסעה הראשון של מזכירת המדינה קלינטון למזרח בפברואר 2009 בו פסחה על ההודים, בעודה מבקרת בסין, יפן, דרום קוריאה ואינדונזיה. קלינטון התייחסה לכך באומרה כי רצתה להימנע מביקור בהודו לפני הבחירות שנערכו במדינה באפריל-מאי, על מנת שלא יתפרש ביקורה

לסינים יש חשיבות בעיני האמריקנים בפתרון לא מעט משברים בעולם. המשבר החשוב ביותר, אחרי המשבר הכלכלי, הוא המשבר הצפון-קוריאני. המפתח נמצא בבייג'ינג, מאחר וסין היא המדינה הזרה האוחזת באינטרסים הרבים ביותר בצפון-קוריאה.

שחתמה ניו-דלהי להקמת כורים גרעיניים עם ארה"ב, רוסיה וצרפת, אשר מיועדים לספק חלק גדול והולך של צריכת החשמל ההודית.

בארה"ב עצמה, פועל אובאמה במרץ רב לצמצם את פליטת הגזים, כמו אימוץ תקן חדש, מזהם פחות, לתעשיית הרכב. בסוף השנה תתכנסנה מדינות רבות בקופנהגן כדי לנסות לייצר הסכם חדש שיחליף את הסכם קיוטו השנוי במחלוקת שתוקפו עומד לפוג ב-2012. מדובר בשינוי גישה דרמטי מבחינת האמריקנים, אשר באופן מסורתי, לא הסכימו לפעול לצמצום פליטת הגזים על אף היותם המדינה המזהמת ביותר.

אובאמה אף מבקש לקדם את המחקר וההשקעה בטכנולוגיות ירוקות, יוזמה הזוכה לביקורת עצומה בקרב חוגים שמרניים הטוענים כי הטכנולוגיה כיום אינה מתקדמת מספיק כדי להטיל את יהבה של אמריקה על הכלכלה הירוקה, וכי על פי ניסיון של מדינות אחרות, השקעה שכזאת רק תפגע במאמציה של אמריקה לצאת מהמשבר הכלכלי, תעמיק את האבטלה ולא תשיג את היעדים המקווים.

שלום בדורנו?

הנקודה השישית במדיניותו של אובאמה, נוגעת לשלום במזרח התיכון. האמריקנים מאמינים כי התקדמות משמעותית במסלול זה, תקל עליהם

כתמיכה במי מהצדדים, אך ספק אם הסבר זה ריצה את ההודים [5].

האמריקנים, המביטים על השינויים שעברה הכלכלה העולמית, מודעים לעבודה כי סין צפויה לצאת מהמשבר הכלכלי הנוכחי כשהיא הכלכלה השנייה בגודלה בעולם, בהותירה מאחור את יפן. בשל כך, מבקשים האמריקנים לעמעם את היריבות עם הסינים, כדי שיוכלו להיעזר בהם בהתמודדות עם המשבר הכלכלי וסוגיות נוספות.

הודו, דמוקרטיה חיונית אשר בעצמה מטפסת במעלה המדרג הכלכלי העולמי ואשר בעיני הרפובליקנים נתפסת כאחת מבנות הברית החשובות ביותר של ארה"ב, תמצא עצמה מנגנת כינור שני. למעשה, יהיה זה אחד האתגרים המשמעותיים ביותר של ממשל אובאמה, שינסה ליצור תקדים ולהצליח להדק את היחסים עם סין ובה בעת לשמר את היחסים עם הודו [6].

ההתחממות הגלובלית

הנקודה החמישית במדיניותו של הנשיא אובאמה נוגעת למלחמה בהתחממות הגלובלית. מזכירת המדינה קלינטון לא הצליחה לגייס את הסינים לנושא, אך בביקורה בהודו, שם ניסתה להגיע להסכמה על צמצום פליטת גזי החממה, כולל מעבר לטכנולוגיות נקיות יותר, זכתה להצלחה יחסית [7]. בהקשר ההודי ניתן להוסיף גם את שרשרת העסקאות

אובאמה בנאום לעולם הערבי בקהיר - יצליח להשיג שלום באזור? צילום: הבית הלבן

האמריקנים מאמינים כי התקדמות משמעותית בתהליך השלום באזורנו תקל עליהם בפתרון בעיות אחרות באזור, אולם לפי שעה, רואים הערבים באיראן בעיה הדורשת טיפול מהיר יותר.

למעשה רצון להתמודד באופן שונה עם האתגרים שמזמנת המלחמה הקרה השנייה. האופן הדיכוטומי בו חולק העולם בימיו של בוש, בדרך שראתה במדינות הגוש הריכוזי את אויבותיה של ארה"ב, מפנה את מקומו למה שנראה היה בהתחלה כמדיניות של הפשרה, אך כעת ניתן לראות כי מדובר בניסוי ותהייה.

שינוי העמדה האמריקנית בעניין איראן וסוריה ממחיש את התהליך. האמריקנים סימנו את משבר הגרעין כאחת משתי הבעיות הבעורות במזרח התיכון, לצד המשא ומתן הישראלי-פלשתיני. הם ביקשו לחבר בין השניים, ולהפוך את איראן וסוריה לשותפות לפתרון. אולם בעיני מדינות ערב, המשא ומתן הישראלי-פלשתיני הוא בעל חשיבות משנית נוכח האיום הגרעיני האיראני. מצרים, סעודיה, מרוקו ומדינות אחרות, אף האשימו לאחרונה את איראן כמי שחותרת תחת המשטרים שלהן. בשל כך, לא יכלו בנות בריתה הוותיקות של ארה"ב לקבל התקרבות אמריקנית לאיראן.

גם תוכניתו של אובאמה לצאת מעיראק בתוך 16 חודשים מרגע שנכנס לתפקיד, נתקלת בקשיים אובייקטיביים במציאות, כמו הקושי של מערכת הביטחון העיראקית להיכנס לואקום שיוותרו האמריקנים. אובאמה, שדחה כבר את תאריך היציאה בשלושה חודשים, נאלץ להתפשר על השארת כוח אמריקני משמעותי גם לאחר אוגוסט 2010, הגם

בעת ביקורו במוסקבה, הביע אובאמה באופן פומבי את שנלחש בחדרי חדרים בשנתיים האחרונות – נכונות אמריקנית לגנוז את תוכנית הצבת המערכת נגד טילים על אדמת אירופה במידה ויטרו האיומים מצד איראן וצפון-קוריאה [8]. הצהרה זו גלגלה למעשה את הכדור בחזרה למגרשם של מדבדב ופוטיין, שיודעים כעת כי סיוע שלהם מול שני המשטרים הרדיקליים יוריד מהשולחן את מערכת ההגנה מטיילים שעשויה לשנות את הסטטוס-קוו במזרח אירופה.

יחסיהם של מדבדב ואובאמה נתפסים כיום כיחסים קורקטיים, ובצילומים המשותפים הם מנסים לשדר התחלה של שותפות קרובה. המשבר הכלכלי שפגע באופן קשה ברוסים, מאלץ אותם לנהוג באופן מרוכך יותר כלפי האמריקנים עד כה, בשל הצורך שלהם למשוך השקעות זרות למדינה, לאחר שהון רב זלג מרוסיה. המלחמה בגיאורגיה והמדיניות הרוסית שהפלתה חברות מקומיות, בעיקר המקורבות לקרמלין על חשבונן של החברות הזרות, הפכו את רוסיה בשנה האחרונה למקום מסוכן להשקעה, על אף הפוטנציאל האדיר שלה. הרוסים מעוניינים להחזיר אווירה של עסקים למדינה. בהקשר זה, הרגעת המתיחות עם ארה"ב היא התחלה מצוינת.

העודת חצי

ניסיונו של אובאמה לפעול באופן שונה מאשר ממשל בוש, מעבר לרצון לפתור את הבעיות והביקורת שהתעוררו כלפי ארה"ב בשמונה השנים האחרונות, הוא

בפתרון בעיות אחרות באזור, כגון המצב בעיראק, ותדמיתה של ארה"ב בעולם הערבי. אולם לפי שעה, רואים הערבים באיראן בעיה הדורשת טיפול מהיר יותר, בעוד הם סבורים כי כל עוד שולט החמאס ברצועת עזה בתמיכת איראן, ישנו קושי להתקדם במסלול הפלשתיני.

מדיניותו של אובאמה כלפי ישראל, התאפיינה עד כה בלחצים על ממשלת נתניהו להקפיא את הבנייה בהתנחלויות ואף במזרח ירושלים. ממשלת ישראל ניסתה לרכך את הביקורת כלפיה בקרב הממשל האמריקני, ובעניין מזרח ירושלים אף הגיבה בתקיפות. נאמו של אובאמה בקהיר, בו הציג את חזונו לשיפור היחסים בין ארה"ב והעולם המוסלמי, הוסיף ללחץ האמריקני על ממשלת ישראל, וזמן קצר לאחר מכן, נאם ראש הממשלה הישראלי נתניהו, והצהיר לראשונה על הסכמתו לאפשר הקמתה של מדינה פלשתינית מפורזת.

הנקודה הבאה: רוסיה

המדיניות האמריקנית כלפי רוסיה זכתה להתייחסות מיוחדת בימיו של בוש. בוש והנשיא לשעבר פוטיין ניהלו מערכת יחסים מורכבת וקרובה, שכללה מפגשים בארבע עיניים בחוות ששייכות למשפחת בוש, העידו על הרצון האמריקני לשמור על יחסים קרובים. יחד עם זאת, נקודות החיכוך בין שתי המדינות היו רבות, ובוש הקפיד בקדנציה השנייה שלו להחזיק שני מומחים לעניין רוסיה – מזכירת המדינה רייס ומזכיר ההגנה גייטס, הדוברים רוסית שוטפת.

אובאמה טרם גיבש לחלוטין את מדיניותו כלפי הרוסים, וכרגע מדיניות זו מתאפיינת בהמשכיות, עניין ייחודי בהתחשב בעובדה כי אובאמה מקפיד לפעול באופן שונה לחלוטין מבוש בנקודות אחרות. גם ההסכם לצמצום הנשק הגרעיני עם רוסיה, נולד בשל תפוגתו של הסכם START, שנחתם בימיה האחרונים של המלחמה הקרה הראשונה.

סגן נשיא ארה"ב, ג'ו ביידן, התייחס באחת ההזדמנויות ליחסי רוסיה וארה"ב. הוא הביע התנגדות למה שמכונה "אזור ההשפעה הרוסי" או החצר האחורית הרוסית.

במסגרת זו, הודיע כי ארה"ב לא תכיר בעצמאות של אבחזיה ודרום אוסטיה, ותתנגד לניסיונות הרוסיים להתערב בענייניהן של מדינות ריבוניות. באותה הזדמנות אמר ביידן כי האמריקנים יכבדו את רצונן של גאורגיה ואוקראינה להצטרף לנאט"ו.

עדיין מתוח קרוב לגבול היכולת, מפחיתים מהאיום הטמון בסנקציות כלכליות וצבאיות אשר מצויות בדרך כלל ברשימת האופציות העומדות לרשות קברניטי מדיניות החוץ האמריקנית.

מלבד מדיניות מסודרת כלפי רוסיה, טרם גיבשו האמריקנים עמדה ברורה גם ביחס לאמריקה הלטינית אשר נחשבת באופן מסורתי לחצר האחורית האמריקנית. הבעיות הנוגעות לאינטרסים האמריקנים שם יזדקקו למענה בקרוב מאוד, מאחר ומדינות הציר הלטיני כבר מצויות בשלב של מעבר למערכת דיקטטורית-אידיאולוגית אשר תייצר כאבי ראש רבים עבור האמריקנים. פתרון של בעיות הכלכלה והביטחון האמריקנים, יוכלו לאפשר לארה"ב לשוב ולהיות גורם מרתיע בזירה הבינלאומית ולכוון את המערכת העולמית על פי האינטרסים שלה. כישלון בפתרון בעיות אלו, תעצב מפה עולמית חדשה, אשר עשויה להטיל צל על מאמצי המדיניות האמריקנים.

הערות

1. עוד על השינויים הצפויים בהנהגה הצפון-קוריאנית במאמר "צל גרעיני", בגיליון יוני 2009 של סיקור ממוקד.
2. עוד עד ההסכם הצפוי בין ארה"ב לרוסיה במאמר "ברק בכיכר האדומה", בגיליון יולי 2009 של סיקור ממוקד.
3. Glenn Kessler, "China Is at the Heart of Clinton's First Trip", Washington Times, 15/02/2009; "Huntsman: US-China relationship most important", China Daily, 19/05/2009
4. Richard Spencer, "Hillary Clinton: Chinese human rights secondary to economic survival", Telegraph, 20/02/2009
5. "Secretary of State Clinton 'On the Record' from India", Fox News, 22/07/2009
6. עוד על יחסי ארה"ב-הודו במאמר "בהודו מתגעגעים לבוש", בגיליון זה.
7. Suzanne Goldenberg, "Clinton tries to build China climate pact", The Guardian, 14/02/2009
8. Tony Halpin, "Obama to Russia: stop Iranian nuclear weapon and US will scrap missile defence", Times Online, 07/07/2009

אובאמה עם פוטין - כיצד תיראה מערכת היחסים בין ארה"ב לרוסיה? צילום: הבית הלבן

בעת ביקורו במוסקבה, הביע אובאמה נכונות לגנוז את תוכנית הצבת המערכת נגד טילים על אדמת אירופה במידה ויוסרו האיומים מצד איראן וצפון-קוריאה. הצהרה זו גלגלה למעשה את הכדור בחזרה למגרשם של מדבדב ופוטין.

פתרון לפריסת המערכת בפולין ובצ'כיה, דובריו מבקרים את ניסיונה של רוסיה ליצור חיץ בינה ובין המערב, והוא ממשיך לתמוך בעצמאות הקוסוברית בעודו מתנגד לעצמאותם של חבלי הארץ שנתלשו מגיאורגיה באופן כמעט סופי.

הצלחתו של אובאמה להשיג הסכם לצמצום מספר ראשי הנפץ הגרעיניים בקרב שתי המעצמות, הסכם שמידת מימושו עוד תיבחן, אינה משנה בפועל את התמונה, מאחר וצמצום שכזה מוביל לחיסכון בעלויות בלי לגרוע מיכולת ההרס המוחלט של שתי המעצמות, ועל כן הוא מהווה אינטרס משותף.

חצי שנה לאחר שנכנס אובאמה לתפקיד נשיא ארה"ב, עוד לא ניתן להבחין בשינוי משמעותי במעמדה של ארה"ב בזירת החוץ, או בהשגת פריצת דרך מדינית באחד מהמסלולים בהם אובאמה פועל. הנשיא האמריקני ה-44 זכה עד כה לקרדיט רב בדעת הקהל העולמית, בשל תחושת השינוי שהוא עומד להביא, אולם קיימת סכנה שאת האשראי הזה יחליף תסכול מצד בנות הברית המסורתיות של ארה"ב.

התזמון כרגיל, הוא הדבר החשוב. כל עוד האמריקנים נאלצים להתמודד עם המשבר הכלכלי ומחפשים דרך לשחרר את צבאם מעיראק ומאפגניסטן, הם מתקשים לייצר מדיניות המשכית ואפקטיבית בזירות אחרות. הבעיה הכלכלית והעובדה שהצבא האמריקני

שזה יעסוק בעיקר באימון ובהדרכה של הכוחות המקומיים.

עד כה מדובר בהחלטות טקטיות בעיקרן, אשר אמורות לשרת מטרות אסטרטגיות כגון המלחמה בתפוצת הגרעין, או סיום המלחמה העולמית בטרור, בהתמקדות בזירות עיראק ואפגניסטן. ברמה האסטרטגית, קיבל ממשל אובאמה החלטה דרמטית ביותר, והיא הבחירה בסין כפרטנרית, תוך מה שעשוי להוביל לצינון היחסים עם הודו.

המשמעויות של ההחלטה גורליות, נוגעות לעולם כולו, ואף עשויות ליצור בעיות רבות – ויתור הודי על מערכת היחסים האסטרטגית עם ארה"ב על כל המשתמע מכך, כולל ביטול עסקאות נשק, לחץ צבאי מצד ההודים על פקיסטן והתקרבות לרוסיה; דחייה של פתרון בעיות הנוגעות ליחסי ארה"ב וסין כגון הגרעון המסחרי ומדיניות המטבע הסינית, בעיות של זכויות אדם ועוד; פגיעה ביחסי ארה"ב עם בנות ברית חשובות אחרות שלה כגון יפן ודרום קוריאה ועוד.

מול הרוסים מתנהל אובאמה באופן אמביוולנטי יותר, ולמעשה חוזר על אחת הטעויות הגורליות של קודמו בתפקיד – בוש כשל בהבנת הדאגות שהעסיקו את הרוסים כגון הרחבת נאט"ו, פריסת המערכת נגד טילים באירופה, עצמאות קוסובו וכדומה, אשר נתפסו כפגיעה בסטטוס-קוו האסטרטגי בין שתי המעצמות. אובאמה אינו ממהר למצוא

הגשת מאמר לפרסום

אתר "סיקור ממוקד", שעלה לאוויר בדצמבר 2005, מלווה את המגמות המתהוות בזירה הגיאוגרפית-פוליטית בזמן אמת. בספטמבר 2007, הפך האתר לירחון מקוון ייחודי בעברית. האתר זכה לשבחים מאנשי אקדמיה ומודיעין, צוטט במחקרים והצליח להצביע מראש על מגמות בזירה הגיאוגרפית-פוליטית.

כעת, אנו מזמינים קוראים המעוניינים בכך, לפרסם באתר מאמרים פרי עטם.

על מה אפשר לכתוב? בראש ובראשונה, אנו מקבלים בברכה מאמרים מקוריים המשיקים לתחומים אותם אנו נוהגים לסקר. עם זאת, רעיונות למאמרים בנושאים אחרים יישמעו בברכה.

איך להגיש מאמר? מאמר לפרסום צריך להיות בהיקף של 1,000 מילה או יותר. יש לשלוח את המאמר בקובץ וורד. מאמרים שיתקבלו לפני ה-15 לחודש יכנסו לגיליון החודש העוקב, מאמרים שיתקבלו לאחר ה-15 לחודש, יכנסו לגיליון העוקב.

מה לגבי זכויות יוצרים? בהגשת המאמר, המחבר מעניק לסיקור ממוקד רשות בלתי חוזרת לפרסם את המאמר באתר. עם זאת, נבהיר כי אין אנו דורשים זכות בלעדית על החומר, והמחבר רשאי להוסיף ולעשות ביצירתו כרצונו. מחבר המעוניין לשבץ במאמר תמונות, גרפים או כל רכיב אחר שזכויות היוצרים עליו עשויות להיות ברשותו של צד שלישי, יצטרך לספק הרשאה לשימוש בחומר באתר סיקור ממוקד מבעל זכויות היוצרים

המערכת שומרת לעצמה את הזכות שלא לפרסם כל מאמר שיוגש.

אלון לוי ויובל בוסתן
editor@sikurmemukad.com

בהודו מתגעגעים לבוש

אלון לוי ויובל בוסתן

מאז החלו להפשיר יחסיה עם סין בתחילת שנות ה-70, מצאה עצמה ארה"ב נאלצת לתמרן בין יחסיה עם זו לבין הברית הטבעית שלה עם הודו. בכל פעם שהתקרבה לניו-דלהי, התקררו יחסיה עם בייג'ינג, וכששמה פעמיה לסיין, מצאו ההודים נחמה בזרועות הרוסים. כעת, אחרי שנים רצופות של הידוק יחסים עם ארה"ב, מוצאת עצמה הודו מול ממשל אמריקני חדש, שמעדיף בגלוי להשקיע ביחסים עם סין, אך מאמין כי יוכל לעשות זאת מבלי לפגוע ביחסים עם הודו.

מקור למתיחות בינם ובין ארה"ב. במהלך ביקורה של קלינטון, העיר השר לאיכות הסביבה ההודי ג'אירם ראמש, כי "אין כל סיבה ללחץ הקשה בו אנו נתונים לצמצום גזי הפליטה בהתחשב בעובדה כי היקף הפליטה שלנו בממוצע לנפש, הוא מהנמוכים בעולם". ההודים והסינים גם טוענים כי האמריקנים טרם הציגו יעדים מספקים משלהם לצמצום פליטת גזי החממה.

בתגובה ציינה קלינטון כי על אף שהמספרים שהציג השר נכונים, העובדה היא כי היקף פליטת גזי החממה בהודו במספרים מוחלטים עולה בדרמטיות, ועל כן הטיעון שלו עתיד להפוך ללא רלוונטי בזמן הקרוב. בפגישה עם ראש ממשלת הודו, מנמוהאן סינג, הוסכם כי ד"ר סינג יגיע לווינגטון כדי להיפגש עם נשיא ארה"ב ברק אובאמה בנובמבר הקרוב [2].

על אף שמדובר לכאורה בהמשך העמקת היחסים האסטרטגיים בין הודו לארה"ב, יחסים אלו הפכו כאמור, מתוחים לאחרונה, נוכח העדפת הממשל האמריקני את סין והמדיניות האמריקנית ביחס לפקיסטן. החלטתה של קלינטון לדלג על הודו במסע הביקורים הראשון שלה באזור, רק הוסיפה לעלבון ההודי.

ההודים אינם מרוצים גם מהמדיניות האמריקנית בפקיסטן, בלשון המעטה. במשך תקופה ארוכה, העלימו האמריקנים עין מהתחזקות הטאליבן וגורמים קיצוניים אחרים בפקיסטן, כמו גם מאוזלת ידה של הממשלה החדשה בהנהגת עלי אסיף זאדארי, מאחר והאמריקנים ביקשו לחזק את שלטונו הרעוע. עם התקדמות הטאליבן בתוך פקיסטן, העלו האמריקנים דרישה מהממשלה הפקיסטנית להסיר את הכפפות, בעוד שהאמריקנים עצמם סיעו בתנועת מלקחיים מצדו האפגני של הגבול עם פקיסטן.

הודו מתנגדת לפרשנות האמריקנית לגבי המתרחש בקשמיר – האמריקנים סבורים כי המקור לטרור הקשמירי נוגע לאירועים באפגניסטן, ואילו הודו מבקשת להטיל את האחריות כולה על פקיסטן. זכר הפיגועים במומבאי, אשר

אחרות וביניהן ישראל, והם מהווים דרישת סף אמריקנית למכירת טכנולוגיות המוגדרות "רגישות" למדינות ידידותיות.

התחום הראשון בו עשויות חברות אמריקניות להציע טכנולוגיות רגישות הוא מכרז הודי, בהיקף של 12 מיליארד דולר, לאספקה של 126 מטוסי קרב. ההודים, אשר מבצעים מתיחת פנים רצינית לצבא שלהם בשנים האחרונות, מבקשים להחליף את מטוסי הקרב הסובייטים המיושנים במטוסי קרב מהדור החמישי. האמריקנים, הרוסים, הצרפתים והשבדים מתמודדים על החוזה הענקי.

על אף שמדובר לכאורה בהמשך העמקת היחסים האסטרטגיים בין הודו לארה"ב, יחסים אלו הפכו כאמור, מתוחים לאחרונה, נוכח העדפת הממשל האמריקני את סין, כמו גם המדיניות האמריקנית ביחס לפקיסטן. החלטתה של קלינטון לדלג על הודו במסע הביקורים הראשון שלה באזור, רק הוסיפה לעלבון ההודי [1].

פערים נוספים

חילוקי הדעות בין ארה"ב להודו רבים, והחתימה על ההסכמים החדשים לא הצליחה להסתיר זאת. מעבר למתיחות סביב יחסי ארה"ב-סין, מקדם ממשל אובאמה יוזמות נוספות שאינן מתקבלות בעין יפה בניו-דלהי. כך לדוגמה, מבקש אובאמה לקדם הסכם שיחליף את פרוטוקול קיוטו הנוגע לצמצום פליטת גזי החממה. נוכח הצמיחה החדה בסין והודו, שהובילה את שתי האחרונות לגידול משמעותי בפליטת גזי החממה, ההבנה במערב כיום כי לא תהיה משמעות רבה לחתימה על פרוטוקול חדש ללא צירופן של השתיים.

ההודים כמו גם הסינים, הפועלים בתקנים מיושנים שאינם מגינים על הסביבה, מסרבים להסכים להיקף צמצום הגזים בשל החשש לפגיעה קשה בכלכלה הצומחת שלהן, דבר המהווה

בתחילת השנה, יצאה מזכירת המדינה האמריקנית, הילארי קלינטון, למסע דילוגים באסיה. החלטתה לדלג על הודו גררה ביקורת חריפה בניו-דלהי, על אף שקלינטון הסבירה את החלטתה בכך שלא רצתה כי ביקורה בהודו ערב הבחירות במדינה, יתפרש כתמיכה אמריקנית במי מהמועמדים.

עם הקמת הממשלה החדשה, הגיעה קלינטון לביקור בניו-דלהי. ביקור זה, שהגיע אחרי חודשים של הידוק יחסים בין ארה"ב וסין, אגב הצהרות אמריקניות על היותם של יחסים אלו היחסים הבילטרליים החשובים ביותר במאה ה-21, היה הצעד הראשון במאמץ האמריקני לרצות את ההודים ולשמר את היחסים ההדוקים בין שתי המדינות.

במהלך ביקור קלינטון בהודו, נחתמו שני הסכמים משמעותיים. במסגרת ההסכם הראשון, הוענקה בלעדיות לאמריקנים בבניית שני כורים גרעיניים לייצור חשמל. שווים של חוזים אלו נאמד בכ-10 מיליארד דולר. ההסכמים להרחבת שיתוף הפעולה בתחום הגרעין צלחו את המכשלות הבירוקרטיות בימי הנשיא בוש הבן, וכעת מעוניינים האמריקנים לדחוק שחקניות אחרות מתת-היבשת, ובראשן רוסיה וצרפת, שכבר חתמו עם הודו על חוזים בהיקפים שונים בתחום הגרעין.

בדרך ליישום ההסכם החדש נותרה מכשלה אחת - החברות האמריקניות המיועדות לעסוק במלאכת בניית הכורים בהודו, מסרבות לחתום על ההסכמים בטרם תבטח אותם ממשלת הודו בהיקף של 450 מיליון דולר, במקרה של תקלה בכורים שתוביל לקטסטרופה גרעינית. הסכמה זו טעונה אישור מהפרלמנט ההודי, בו נהנית מפלגת הקונגרס מתמיכה נרחבת, אל מול האופוזיציה המתנגדת להסכם הן מימין והן משמאל.

ההסכם השני, כולל את הסכמתה של הודו שלא למכור טכנולוגיות אמריקניות שרכשה, למדינה שלישית. הסכמים כגון אלה נחתמו בעבר בין ארה"ב לבנות ברית

מזכירת המדינה קלינטון עם ראש ממשלת הודו סינג, בביקור המדובר. צילום: מחלקת המדינה האמריקנית

ההנהגה ההודית, שביקשה לשמר על מערכת היחסים הקרובה עם האמריקנים, בחרה באיפוק לא פופולארי לאחר פיגועי הטרור שיצאו מפקיסטן. כיום, ההודים עדיין ממתנים לשינוי במדיניות האמריקנית, כזה שיכפה על הממשל הפקיסטני לשנות את דרכו ולפעול נגד כל הגורמים הרדיקליים הפועלים בשטחו.

שלושה עשורים של צמיחה דו-ספרתית ועודף מסחרי גדול, משמשים ככלי מרכזי במאבק במשבר הכלכלי. סין הפכה לחלופה עבור מדינות רבות בעולם השלישי לבנק העולמי, והיא מסייעת בהלוואות ומענקים לכלכלות המעוניינות להזרים כסף למשק שלהן. הסינים מבקשים כמובן למנוף את היתרון הכלכלי שלהם לצורך השגת רווחים פוליטיים, אך מבחינת האמריקנים, המשוועים לפתרון לבעיות בהווה, השלכות היתרון הכלכלי הסיני ימתינו לעתיד.

בתחום המלחמה בטרור, האסטרטגיה האמריקנית היא להגדיל את מצבת כוח האדם באפגניסטן על חשבון עיראק, ולהכריע את הטאליבן. לצורך עמידה במטרה, תלויים היום האמריקנים בסיוע פקיסטני יותר מאשר בימיו של מושארף. ההנהגה הפקיסטנית הנוכחית, בשל חולשתה הרבה, מוכנה הייתה להשלים עם אוטונומיה טאליבנית בארצה, על כל המשתמע מכך כולל החלת השריעה האסלאמית בגרסתה הקיצונית ביותר באזורים מסוימים, כדי לשרוד.

האליטה הצבאית בפקיסטן אינה רואה בנשיא הנוכחי שותף, וללא האיום הטאליבני אף הייתה רואה בו אויב. על כן, הצטרפו כוחות הצבא למאבק אמיתי בטאליבן רק לאחר לחץ אמריקני, ולא בשל החלטה של ממשלת זארדארי.

עבר בדיקה ביטחונית מקיפה על ידי חברת תעופה אמריקנית, חשיפה שעוררה זעם ציבורי רב לנוכח הפופולאריות של קלאם בהודו [3].

ההשלכות האזוריות

מטרתו של ממשל אובאמה, היא להדק את היחסים עם סין, ולשמור על מערכת יחסים קרובה עם הודו. על פי ההצהרות מכיוון מזכירת המדינה קלינטון, הודו נתפסת כשותפה אסטרטגית של ארה"ב, הן בשל היותה כלכלה הצומחת במהירות - ההערכות המקובלות כיום הן שבתוך 15 שנה תהיה הודו אחת מחמש הכלכלות הגדולות בעולם - והן בשל התפקיד החשוב שהיא יכולה למלא במלחמה בטרור העולמי בתור דמוקרטיה חיונית אשר נאבקת בטרור כבר שנים רבות.

מנגד, הכלכלה ההודית, שנחשבת למתוחכמת יותר מהכלכלה הסינית בשל החלק שההיי-טק ממלא בצמיחה שלה, מהווה תחרות מסוימת עבור הכלכלה האמריקנית, תחרות המורגשת כיום בשל גלי הפיטורים הגדולים, ששלחו אנשי היי-טק רבים למעגל האבטלה האמריקני.

לצד חשיבותה של הודו, הצורך הדחוף לצלוח את המשבר הכלכלי העולמי, דוחף את האמריקנים להתקרב לסינים – יתרות המט"ח האדירות של סין, נצר של

הצטרפו לשורה ארוכה וקטלנית של פיגועים בשנים האחרונות, פיגועים אשר גורמים פקיסטנים עמדו מאחוריהם ללא ספק, ייצרו דרישה אדירה בדעת הקהל ההודית לנקום. ההנהגה ההודית, שביקשה לשמר על מערכת היחסים הקרובה עם האמריקנים, בחרה באיפוק לא פופולארי. כיום, ההודים עדיין ממתנים לשינוי במדיניות האמריקנית, כזה שיכפה על הממשל הפקיסטני לשנות את דרכו ולפעול נגד כל הגורמים הרדיקליים הפועלים בשטחו.

המתיחות גואה

בארה"ב מתקיים ויכוח ער ביותר באשר לעתיד היחסים עם הודו. מצדו האחד של המתרס דורשים השמרנים להשקיע זמן רב יותר בטיפוח היחסים עם הודו, בזמן שהליברלים מגבים לפי שעה את מדיניותו הפרו-סינית של אובאמה. ההודים, האוחזים במעמד של משקיפים בוועדה לשיתוף פעולה של שנחאי (SCO), דנו עם הרוסים והאיראנים לגבי מדיניות משלהם למלחמה בטאליבן, לאחר שנאשו מהצעדים שנוקטים האמריקנים באפגניסטן ופקיסטן.

החלטתו של אובאמה, כחלק מההתמודדות עם המשבר העולמי להגביל ויזות עבודה, הביאה להחרפה נוספת ביחסי ארה"ב והודו, מאחר והודים רבים המועסקים בענפי ההיי-טק השונים, נעזרו בוויזות הללו לצורך עבודה, והכלכלה ההודית נהנתה מכך, הן בזכות המשכורות שנשלחו ברובן להודו, והן בזכות הידע שרכשו ההודים בתחום. תעשיית מיקור החוץ (אאוט-סורסינג) בהודו נפגעה אף היא כתוצאה מהצעדים הכלכליים שנקטו האמריקנים. בתגובה, קראו גורמי אופוזיציה בהודו לפגוע בחברות אמריקניות הפועלות בהודו.

נוכח המתיחות בין המדינות, השוו האמריקנים במשך כמה חודשים את בחירת השגריר החדש לנו-דלהי, במטרה למצוא את המועמד המתאים ביותר לסיטואציה שנותרה. לבסוף נבחר טימותי רומר, מומחה בתחום אי-הפצת הנשק הגרעיני, והוא אמור להיכנס לתפקידו החודש. הסוגיה הגרעינית רגישה במיוחד עבור ההודים, אשר קיוו לזכות בהכרה של מעצמה גרעינית עוד בעידן בוש, מעמד ממנו נהנות רק ארה"ב, רוסיה, סין, צרפת ובריטניה. הצהרותיו של אובאמה בדבר רצונו לצמצם את תפוצת הנשק הגרעיני בעולם, מחזקת את החשדנות ההודית בנושא.

כאילו לא היה די בקשיים הנערמים על היחסים בין שתי המדינות, נחשפה בחודש שעבר פרשה מחודש אפריל, עת נשיא הודו לשעבר אפיג עבדול קלאם,

2. "US, India agree to widen ties, ease defense sales", AP, 20/07/2009

3. Ashok Sharma, "US airline probed after ex-Indian pres searched", AP, 21/07/2009

סינג עם מדבדב - האם הודו תפנה לחיזוק הקשרים עם רוסיה? צילום: אתר ועידת הגיי 8 באיטליה.

האמריקנים ממשיכים לאבד נקודות בהודו, אחת המדינות הבודדות בעולם בהן מתגעגעים המקומיים לימי נשיאותו של בוש הבן. נוכח המצב המתוח בין הודו ופקיסטן והמדיניות האמריקנית החדשה, לא מן הנמנע כי מי שנכנס למהלך צבאי באפגניסטן כדי למגר את הטאליבן, עשוי למצוא עצמו בלב מלחמה בין שתי מעצמות גרעיניות כהודו ופקיסטן, בזמן שהרוסים והסינים יפעלו אף הם בזירה.

ההבלגה הכפויה על ידי האמריקנים, תגבר התעוזה של הטרוריסטים הקשמיריים, והודו לא תוכל להבליג יותר.

יציאה הודית לפעולה צבאית בקשמיר, עשויה לדרוך את פקיסטן צעד נוסף לכיוון "בלקניזציה" של המדינה, ותחייב בחינה מחודשת ומדוקדקת, הן של המדיניות האמריקנית באזור, והן של המדיניות ההודית באזור, כשברקע ירחף כל העת הארסנל הגרעיני של פקיסטן.

האמריקנים ממשיכים לאבד נקודות בהודו, אחת המדינות הבודדות בעולם בהן מתגעגעים המקומיים לימי נשיאותו של בוש הבן. נוכח המצב המתוח בין הודו ופקיסטן והמדיניות האמריקנית החדשה, לא מן הנמנע כי מי שנכנס למהלך צבאי באפגניסטן כדי למגר את הטאליבן, עשוי למצוא עצמו בלב מלחמה בין שתי מעצמות גרעיניות כהודו ופקיסטן, בזמן שהרוסים והסינים יפעלו אף הם בזירה, על פי האינטרסים שלהם.

על אף הלחץ שהפעילו האמריקנים על ממשלת פקיסטן, מערכת היחסים האמריקנית-פקיסטנית מתאפיינת בעדינות רבה, מאחר והאמריקנים היו אלה שעמדו מאחורי המהלך להדחתו של מושארף, ולהמלכתה של בנאזיר בהוטו. לאחר שנרצחה, הפך בעלה, הנשיא הנוכחי, לבן הברית האמריקני, כמי שמעוניין להשיב את פקיסטן למסלול דמוקרטי.

גם הודו קיבלה מבחינתה את הצורך בחיזוק זארדארי, בו לא ראתה אחראי ישיר לתמיכה הפקיסטנית רבת השנים בטרור, ואפילו ראתה בו קורבן. אולם זארדארי, שהודה באחד הראיונות כי לפקיסטן הייתה מעורבות בביצוע פיגועים נגד הודו בעבר, לא התגלה כשותף אמיתי למאבק בטרור בשל חולשתו הפוליטית. החולשה של זארדארי, בשילוב המיקוד האמריקני בצפון מערב פקיסטן, בגבול הפקיסטני-אפגני, העביר את המיקוד מהמתרחש בקשמיר אל זירות הלחימה החדשות-ישנות.

הערות

1. "Secretary of State Clinton 'On the Record' from India", Fox News, 22/07/2009

קשמיר עשויה לשוב לכותרות בחודשים הקרובים – בחבל הארץ השנוי במחלוקת בין הודו ופקיסטן, מנצלות תנועות טרור מקומיות את היעדר תשומת הלב הבינלאומית בתקופה האחרונה על מנת להגדיל את כוחן. עם המשך מדיניות

סוף למשבר המנהיגות?

אלון לוי ויובל בוסתן

משבר המנהיגות המתמשך ביפן, מותיר אומה שלמה במבוכה ובתחושת מיאוס מהמערכת הפוליטית. דומה כי חלפו שנים רבות מאז פרש מרצונו ראש הממשלה הפופולארי קויזומי, בספטמבר 2006. מאז, התחלפו שלושה ראשי ממשלה, שנבחרו כולם בבחירות פנימיות במוסדות המפלגה הדמוקרטית-ליברלית. זו צפויה לשלם את מחיר המשבר ולמצוא עצמה באופוזיציה, בפעם השנייה בלבד בתולדותיה של יפן הדמוקרטית.

בטענה כי הדבר פוגע ברוח הפציפיסטית של יפן, ואף ניסתה לסכל את ההסכם כשהשיגה רוב בבית העליון בקונגרס היפני. כעת מבטיחים קברניטי המפלגה כי יקיימו את החוק כלשונו עד שיפוג, בחודש ינואר הקרוב, אך לא יחדשו אותו. עמדה זו, המדאיגה בוודאי רבים בווינגטון, מהווה עמדה מרוככת של מנהיגי המפלגה ביחס להתבטאויותיהם בשנים האחרונות, וזאת כחלק ממאמצי של המפלגה לאמץ תדמית מתונה יותר לקראת הבחירות [2].

המפלגה הדמוקרטית-ליברלית

החזיקה במושכות השלטון מאז

סוף מלחמת העולם השנייה, והיא

הפסידה אותו רק פעם אחת, ב-

1993, בעקבות המשבר הכלכלי של

אותן שנים. המפלגה חזרה

לשלטון בחלוף 3 שנים וכעת היא

עומדת להפסיד אותו בפעם

השנייה.

מנהיגי המפלגה הדמוקרטית, ומי שצפוי להפוך לראש הממשלה הבא של יפן, יוקיו האטוויאמה, הגדיר את חילופי השלטון הצפויים כ"משימה היסטורית", והתחייב לבצע מהפכה בפוליטיקה היפנית. מלבד שינוי המדיניות כלפי האמריקנים, תומכים אנשי המפלגה הדמוקרטית בצמצום המערכת הבירוקרטית, בהזרמת כסף למשק בכלל ולחיוק מוסדות הרווחה בפרט, כדרך הנכונה להתמודד עם המשבר הכלכלי.

במבט לזירה העולמית, יישרה האופוזיציה קו בשנים האחרונות בכל האמור לתפקידה של יפן בשמירה על השלום העולמי. מנהיגי המפלגה תומכים בהשתתפות רבה יותר במשימות שמירת שלום בינלאומיות. עמדה זו שונה משמעותית מעמדת האופוזיציה היפנית עד כה - לאחר מלחמת העולם השנייה, אימצה יפן חוקה ומדיניות פציפיסטיים, והכוחות המזוינים שלה נבנו ככוח מגן בלבד.

כשהחליט קויזומי ליטול תפקיד גדל והולך במערכות האמריקניות בעיראק ובאפגניסטן, הוא זכה לביקורת חריפה מצד האופוזיציה, על אף שהמשימות שמילאו הכוחות היפנים נשאו אופי הומניטארי בלבד. מאז, כאמור, הגיעו גם באופוזיציה להכרה בחשיבות

החליט אסו לפזר את הפרלמנט. תאריך הבחירות נקבע ל-30 באוגוסט.

על פי סקר עדכני ביפן, צפויה מפלגת האופוזיציה הגדולה, המפלגה הדמוקרטית (מינשוטו ביפנית), לזכות ב-40% מקולות הבוחרים, ומפלגת השלטון הוותיקה, המפלגה הדמוקרטית-ליברלית, ב-30%. באותו סקר, זכה ראש הממשלה אסו ל-20% תמיכה בלבד.

במידה ותוצאות הבחירות יתאמו את הסקרים, הרי שיפן עומדת לא רק בפני מינוי ראש ממשלה חדש, חמישי במספר מאז קיץ 2006, אלא שהיא עומדת בפני מהפך פוליטי נדיר - המפלגה הדמוקרטית-ליברלית החזיקה במושכות השלטון מאז סוף מלחמת העולם השנייה, והיא הפסידה אותו רק פעם אחת, ב-1993, וזאת בעקבות המשבר הכלכלי של אותן שנים. המפלגה חזרה לשלטון בחלוף 3 שנים וכעת היא עומדת להפסיד אותו בפעם השנייה [1].

לקראת מהפך

המפלגה הדמוקרטית, כאמור מפלגת השלטון המיועדת, מזוהה עם חוגי השמאל ביפן, הנחשבים לסקפטיים לגבי יחסי יפן-ארה"ב, ומעדיפים לחזק את קשרי החוץ של יפן עם מדינות האזור ובראשן סין. אומנם במצע הבחירות הרשמי של המפלגה, לא ניתן ביטוי בולט לעמדתה הביקורתית של המפלגה כלפי היחסים עם האמריקנים, אולם התבטאויות ראשי המפלגה, כולל המזכיר הכללי של המפלגה הדמוקרטית, קאטסויה אוקאדה, מעידות כי היחס הפרגמטי כלפי הברית עם האמריקנים, מושתת יותר על העובדה כי יפן מחויבת לברית בהסכמים רבי-שנים, ופחות על רצון אידיאולוגי או אסטרטגי לקיים ברית זאת.

דוגמא להסכם כזה, הוא כוח המשימה של חיל הים היפני באוקיאנוס ההודי, המסייע בתדלוק האוניות האמריקניות המעורבות במשימה האפגאנית. המפלגה הדמוקרטית התנגדה בעבר לסיוע היפני

גיוניציירו קויזומי, מי שהביא יציבות בעמדת ההנהגה ביצע רפורמות רבות במשק הכלכלי, במדיניות החוץ והביטחון של יפן ונהנה מפופולאריות בקרב הציבור, החליט כי הגיע לכלל מיצוי שנה לאחר תחילת הקדנציה השנייה שלו בתפקיד. כשעזב, החליפו בתפקיד שינוז אבה, פוליטיקאי צעיר ומבטיח.

אבה לא הצליח להיכנס לנעליים הגדולות שהותיר אחריו קויזומי, וממשלתו ספגה ביקורת ציבורית על פרשות שחיתות חמורות. ביולי 2007, הפסידה המפלגה הליברלית-דמוקרטית בהנהגתו של אבה את הרוב בבית העליון בפרלמנט היפני לטובת מפלגת האופוזיציה, המפלגה הדמוקרטית. מכאן ואילך, נוסף קושי נוסף להנהגתה של ארץ השמש העולה, מאחר ולרשות האופוזיציה עמדה עוצמה שאפשרה לה לבטל או לעכב תהליכי חקיקה חיוניים עבור הממשלה.

בספטמבר 2007, בתום שנת כהונה אחת, הוחלף אבה על ידי יאסו פוקודה. במפלגת השלטון היו מי שקיוו כי הבחירה בפוליטיקאי אפור ואיש מנגנון מובהק, תסייע להשיב את אמון הציבור במוסדות השלטון. בפועל, גם כהונתו של פוקודה הייתה רצופה פרשיות שחיתות חמורות ואף הוא שרד שנה אחת בלבד.

בספטמבר 2008, היה טארו אסו, פוליטיקאי דעתן ושנוי במחלוקת, לראש הממשלה הרביעי שידעה יפן בתוך שנתיים. תקופת כהונתו של אסו תיזכר, שלא בטובתו, בזכות המשבר הכלכלי העולמי. אסו, כראש הממשלה השלישי ברציפות שנבחר בלי בחירות כלליות, לא הצליח לבסס עצמו כמנהיג לגיטימי ושיעורי התמיכה בו צנחו במהירות.

מבחינה חוקתית, יכול היה אסו למשוך את ההחלטה על מועד הבחירות עוד זמן מה, אולם הביקורת החריפה נגדו, תבוסת מפלגתו בבחירות המקומיות בטוקיו רבתי ואיומים של חברי מפלגתו שיערקו למפלגות אחרות, אנסו אותו להקדים את הבחירות. בתחילת יולי

השתתפותה של יפן במאמצים כלל-עולמיים.

כאילו לא די בביקורת על מפלגת השלטון, נראה כי קברניטיה "מצליחים" למשוך אש בדרכים חדשות. ראש הממשלה אסו, שנודע בפליטות הפה שלו, נכשל בלשונו פעם נוספת בסוף החודש, כשעלב באוכלוסיה הקשישה של יפן - בדברו עם קהל צעירים, אמר אסו כי על הקשישים להמשיך לעבוד ולשלם מיסים, כי אין להם כישרון זולת היכולת לעבוד. אסו הוסיף וטען כי 80% מבני ה-65 ומעלה, אינם מוגבלים פיזית, אינם זקוקים לסיעוד, ולפיכך בעלי יכולת לעבוד.

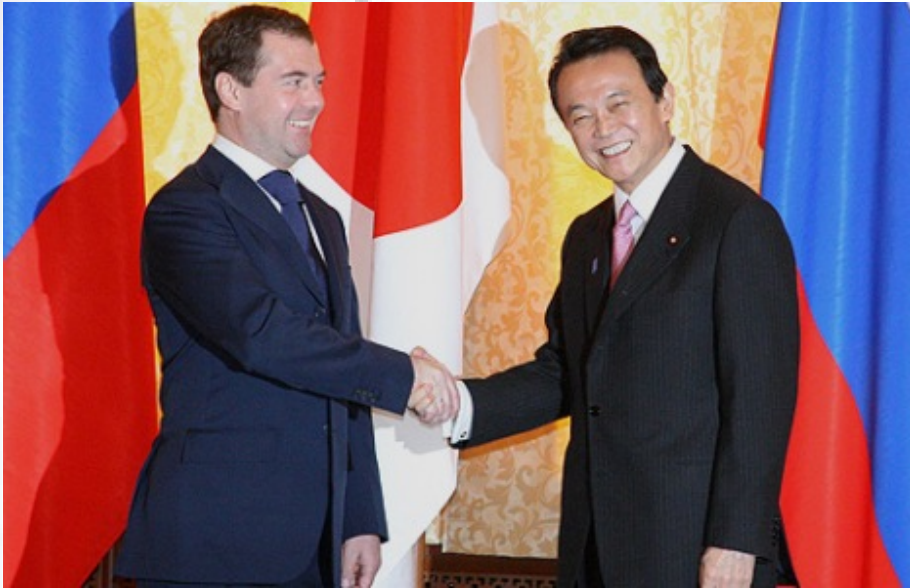
יפן היא אחת המדינות הקשישות בעולם, וציבור הבוחרים המבוגר מהווה שיעור גבוה מתוך אוכלוסיית הבוחרים הכללית. על אף שכוונתו של אסו הייתה כי מאחר וחלק גדול מהקשישים ביפן מסוגלים עדיין לעבוד, ביכולתם להקל על העומס של המערכת הסוציאלית, האופן בו התבטא עשוי להוות את המסמר האחרון בארון המתים שלו ושל מפלגתו.

מנהיגי מפלגות האופוזיציה עטו על האמירה כמוצאי שלל רב - מנהיג המפלגה הדמוקרטית, יוקיו האטויאמה, הגדיר את האמירה כשגויה לחלוטין ומנהיג המפלגה הקומוניסטית, קוזאו שיאי, טען כי מדובר בעלבון לאוכלוסייה המבוגרת [3].

נוכח תחושת המיאוס ממפלגת השלטון וכמיהה לשינוי, נותרו קברניטי המפלגה הדמוקרטית-ליברלית עם סל ריק באמתחתם. הקו הרשמי המוצג במסע הבחירות של המפלגה הוא כי אנשי המפלגה הדמוקרטית אינם מנוסים דיים כדי ליטול את מושכות השלטון של הכלכלה השנייה בגודלה בעולם. אחד מבכירי מפלגת השלטון הסביר כי: "הוא מקדם בברכה את ניסיון המפלגה הדמוקרטית להפוך לאחד משני עמודי התווך במערכת דו-מפלגתית, אולם הקיץ, הם עדיין לא מוכנים לכך" [4].

כבכל מערכת פרלמנטארית רב-מפלגתית, לגודל הניצחון של המפלגה הדמוקרטית תהיה השפעה רבה על יכולת המשילות וקווי המדיניות של הממשלה החדשה. במידה ותצטרך המפלגה לחבור למפלגות שמאל קטנות, תאומצנה גישות כלכליות ומדיניות שמאליות ויוניות יותר.

במידה והמפלגה הדמוקרטית תוכל להקים קואליציה של מפלגות מרכזיות יותר, תתאפיין הממשלה החדשה במדיניות פרגמטית יותר, אשר בוודאי תהיה קלה יותר לעיכול מבחינת האמריקנים ושאר בני בריתה המערביים של יפן.

טסארו אסו (עם מדבדב) - בדרך לתבוסה בבחירות. צילום: הקרמלין

כאילו לא די בביקורת על מפלגת השלטון, נראה כי קברניטיה "מצליחים" למשוך אש בדרכים חדשות. ראש הממשלה אסו, שנודע בפליטות הפה שלו, נכשל בלשונו פעם נוספת בסוף החודש, כשעלב באוכלוסיה הקשישה של יפן - בדברו עם קהל צעירים, אמר אסו כי על הקשישים להמשיך לעבוד ולשלם מיסים, כי אין להם כישרון זולת היכולת לעבוד. אסו הוסיף וטען כי 80% מבני ה-65 ומעלה, אינם מוגבלים פיזית, אינם זקוקים לסיעוד, ולפיכך בעלי יכולת לעבוד.

הדוד סם מביט בחשש

באותו חודש. אם לא יקרה משהו בלתי צפוי, מארחו של אובאמה יהיה האטוויאמה ולא אסו. לא מן הנמנע כי אובאמה ישלב ביקור זה עם ביקור בסין, שם ממקד הממשל האמריקני החדש את עיקר מאמציו, גם במחיר של פגיעה מסוימת ביחסי ארה"ב עם בנות בריתה המסורתיות באזור. ממשלה בראשות האטוויאמה, שתעדיף להדק את היחסים עם שכנותיה של יפן, כולל סין, ותסתייג מהמדיניות האמריקנית, עשויה לדחוף את וושינגטון עוד יותר לכיוונה של בייגינג [7].

נראה כי ההתפתחויות הפוליטיות באזור והמשבר הכלכלי העולמי, מאפשרים לסין, העמוסה ביתרות מט"ח, להתנשא מעל פני כלכלות מובילות אחרות, ולמקד אליה את תשומת הלב הבינלאומית. גם בשנה בה הנהיג יאסו פקודה את יפן, נעשו ניסיונות התקרבות בין יפן לסין. אולם מגמה זו נפסקה לאחר שטארו אסו החליף את פקודה, וביקש להמשיך בקו המסויג כלפי סין, אותו התווה קוויזומי. כעת נראה כי ייעשה ניסיון נוסף מצד היפנים לחזק את הקשר עם שכנתם הגדולה.

עבור האמריקנים מדובר בשינוי משמעותי באזור בעל חשיבות אסטרטגית - מציאות שבה יפן אינה מיישרת קו עם

בעת כהונתו של קוויזומי, פעל ראש הממשלה היפני בצוותא עם הנשיא בוש לשדרג את היחסים בין המדינות באופן חסר תקדים. שינוי מדיניות יפני, מטריד את האמריקנים כאמור. באופן רשמי, הדוברים האמריקנים נמנעים מלנקוט עמדה וממעיטים בהשפעת המהפך הצפוי על מדיניות החוץ. כך, מועמדו של הנשיא אובאמה לתפקיד שגריר ארה"ב ביפן, ג'ון רוס, וכך מפקד הכוחות האמריקנים ביפן, גנרל אדוארד רייס, המפקד על כוח המונה 37,000 חיילים [5].

ללא קשר למפה הפוליטית, צפוי שינוי במערך הכוחות בין ארה"ב ויפן ב-2014, עת יועברו אלפי חיילי מארינס המוצבים כעת באוקינאווה, לבסיס האמריקני בגואם. יפן נושאת כיום בהוצאות האחזקה של הכוח האמריקני שם, המהווה כמחצית מכלל החיילים האמריקנים ביפן. העברת חיילי המארינס תהווה חיסכון משמעותי עבור היפנים והישג פוליטי, כשצמצום הכוח היפני השנוי במחלוקת באזור, יחזק את הריבונות היפנית [6].

הנשיא אובאמה מתוכנן לבקר ביפן בנובמבר, ככל הנראה לאחר שישתתף בוועידת APEC בסינגפור שתתקיים

יבחרו הסינים, מסיבה כלשהי, להפנות עורף לאמריקנים.

הערות

1. Kosuke Takahashi, "DPJ faces pragmatism poser", World Security Network, 27/07/2009

2. Linda Sieg, "INTERVIEW - Japan opposition says to speak own mind to U.S.", Reuters, 28/07/2009

3. "Elderly's 'only talent' is the ability to work: Japan PM", AFP, 25/07/2009; "Japan government seeks to defuse PM's elderly gaffe", AFP, 28/07/2009

4. "Japan Ruling Party Warns Voters Against Change", AP, 25/07/2009

5. Foster Klug, "Ambassador nominee: Japan alliance to stay strong", AP, 23/07/2009; Yuri Kageyaman, "Top US commander says Japan-US alliance will survive even if elections choose new party", AP, 28/07/2009

6. Shirley A. Kan and Larry A. Niksch, "Guam: U.S. Defense Deployments", Congressional Research Service, 22/05/2009

7. עוד על המדיניות האמריקנית החדשה באזור במאמר "בהודו מתגעגעים לבוש", בגיליון זה.

יוקיו האטויאמה (עם ר"מ הודו סינג) - ראש הממשלה הבא של יפן: צילום: ממשלת הודו

ממשלה בראשות האטויאמה, שתעדיף להדק את היחסים עם שכנותיה של יפן, כולל סין, ותסתייג מהמדיניות האמריקנית, עשויה לדחוף את וושינגטון עוד יותר לכיוונה של בייג'ינג.

אמריקנים הופכת את המשחק הדיפלומטי לקשה יותר עבור האמריקנים. התוכנית לצמצם במידה דרמטית את הנוכחות האמריקנית על אדמת יפן, כפי שמבקש השמאל ביפן בהנהגת המפלגה הדמוקרטית, תשפיע באופן ממשי על מעמדה של ארה"ב בכל הזירה המזרח-אסיאתית, בעידן בו מבקשים האמריקנים לייצר הרתעה מול צפון קוריאה, ולשמר יכולת השפעה באזור מול סין.

בימי שלטונו של הנשיא בוש, ביקש הממשל לייצר ברית - מעין "קשת דמוקרטית" הכוללת מדינות כגון הודו, יפן, אוסטרליה ודרום קוריאה, אשר היו אמורות לפעול כגוש אחד מול מדינות ריכוזיות כגון סין וצפון קוריאה. הברית הזו סופגת מהלומה אחר מהלומה בשנים האחרונות - באוסטרליה עומד בעמדת ההנהגה קווין ראד, הנהנה מפרופולאריטת גבוהה. ראד, סינולוג הדובר מנדרינית שוטפת, ביקש לשנות את מדיניותו של קודמו בתפקיד ג'ון האורד שנשענה באופן טוטאלי על הידידות עם ארה"ב, ולהתקרב לסין. הודו, אשר הברית האסטרטגית איתה הייתה לאחד ההישגים הגדולים ביותר של בוש, מצאה עצמה מוזנחת על ידי ממשל אובאמה והחלה לוטשת עיניים לכיוון רוסיה ומדינות אחרות, וכעת, עם שינויי השלטון הצפויים ביפן, נראה כי גם בת בריתה החשובה ביותר של ארה"ב באזור כבר לא תתייצב לצידה באופן אוטומאטי.

הנשיא אובאמה הצהיר כי מערכת היחסים של ארה"ב עם סין תהיה המשפיעה ביותר באזור ואולי בזירה הגיאוגרפית כולה. ברם, נראה כי יש שיפרשו את מדיניות הממשל האמריקני כלהיטות יתר, כזו המציבה את הידוק היחסים עם סין מעל שאר האינטרסים בזירה, כולל זניחת בעלות ברית ותיקות והכרחיות. כשבבית הלבן מחזרים אחרי סין, עליהם להישמר שלא יישארו ללא בעלות ברית במזרח אסיה, אם וכאשר

כיום מחזיקים הסינים באג"ח אמריקניות בשווי של 800 מיליארד דולר, עובדה המעניקה לסינים השפעה רבה על הכלכלה האמריקנית, ואת הכוח לעזור לאמריקנים לצאת מהמיתון. עבור היפנים ישנן בעיות כלכליות קשות יותר מהבעיות האמריקניות, לנוכח החוב החיצוני העצום שלהם, אשר ממשיך לתפוח במציאות של קיפאון פוליטי.

קצב ההתחמשות הצבאי של הסינים בשנים האחרונות, שהעלה בעבר את החשש מפני מרוץ חימוש אזורי, מתגלה יותר ויותר כמרוץ לא הוגן - היפנים, הפועלים תחת חוקה המקשה על שמירה על איזון אסטרטגי מול הסינים, מוצאים עצמם כעת גם בתעוקה כלכלית, ומעדיפים לבחון מדיניות שונה כלפי סין וארה"ב, לנוכח ההכרה כי סין היא המעצמה הצבאית הבלתי מעוררת באזור, שכלכלתה עומדת לחלוף על פני הכלכלה היפנית בדרך לתואר הכלכלה השנייה בגודלה בעולם.

המדינה ה-28

אלון לוי ויובל בוסתן

את הסיכוי לסחף ציבורי במדינה הסקנדינבית בעד חברות מלאה באיחוד האירופי. דומה כי רק משבר קולוסאלי, דוגמת זה שחוה בשנה האחרונה אחת משותפותיה ל-EFTA, יוכל להביא לשינוי משמעותי בסוגיה.

לצד התרחבות האיחוד האירופי, בלטו מספר מדינות ביבשת שלא רצו או לא ביקשו להצטרף לאיחוד

הגדול, כל אחת מסיבותיה – נורווגיה ואיסלנד, שלא הביעו התלהבות, בלשון המעטה, להצטרף, מסיבות של פערי תרבות ורצון להימנע מהחלת רגולציה על ענפים מרכזיים בכלכלת שתי המדינות, הנגזרת מחוקי האיחוד, ושוויץ, שנותרה נאמנה לתפיסה הנייטרלית שלה.

איסלנד פושטת רגל

המשבר הכלכלי העולמי, שפרץ בספטמבר האחרון, פגע באופן חריף ביותר באיסלנד. בסוף אותו חודש, נאלצה הממשלה להתערב במערכת הפיננסית. בתחילת אוקטובר, הופסק המסחר בשש המניות הבולטות באיסלנד. הממשלה, בניסיון להרגיע את השווקים, העמידה התחייבות בלתי מוגבלת לכל החסכונות הקיימים, אך ללא הועיל. בתוך ימים ספורים, נאלצה הממשלה האיסלנדית להפסיק את המסחר למספר ימים, להלאים את שלושת הבנקים הגדולים וליתול הלוואות במיליארדי דולרים. הלאמת הבנקים, שהיוו כמעט שלושה רבעים מהמדד המוביל בבורסה האיסלנדית, ריסקה אותו מיד עם חידוש המסחר ב-77% [4]. בנובמבר, זינקה האבטלה פי שלושה והגיעה ל-4% מכוח העבודה, שיעור גבוה במונחים איסלנדים [5].

המשבר גרר עימו באופן טבעי אי-שקט חברתי, והציבור האיסלנדי, המאופק בדרך כלל, יצא לרחובות בתחילת ינואר, בדרישה להתפטרות הממשלה ועריכת בחירות חדשות. לאחר מספר ימים של מחאות התפטרה הממשלה, והבחירות נקבעו לחודש אפריל.

במקביל למחאה הציבורית, ונוכח התרסקות המשק, הלכה וגברה ההכרה

אחרי שמספר חברותיו כמעט והוכפל בתוך שלוש שנים ונוכח הקשיים בתפקודו, מעדיפים באיחוד האירופי לבצע רפורמות במוסדותיו בטרם יצרפו מדינות נוספות. למרות זאת, התהליכים הארוכים של צירוף מדינות חדשות נמשכים כל העת. נוכח המשבר הכלכלי, מתחולל מרוץ של ממש בין שתי מדינות על הזכות להיות המצטרפת הבאה: קרואטיה, המתקדמת לאיטה בתהליך זה מספר שנים, ואיסלנד, שהתרסקותה הכלכלית הביאה אותה לחתור להצטרפות מזורזת לאיחוד.

המדינות שלא רצו להצטרף כחלופה לחברות מלאה באיחוד, התאגדו ב"איגוד האירופי לסחר חופשי" (EFTA). איגוד זה הוקם במקור ב-1960, על ידי 7 מדינות שביקשו ליצור אלטרנטיבה לאמנת רומא. מאז, 5 מהמייסדות הצטרפו לאיחוד – בריטניה, שבדיה, פורטוגל, אוסטריה ודנמרק, ואל שתי המייסדות הנותרות, נורווגיה ושוויץ, הצטרפו במהלך השנים איסלנד וליכטנשטיין.

על אף הסתייגותן מחברות מלאה באיחוד האירופי, חולקות חברות EFTA אינטרסים משותפים רבים עם מדינות האיחוד. ב-1994, כוננו חברות האיחוד האירופי ביחד עם נורווגיה, איסלנד וליכטנשטיין את "האזור הכלכלי האירופי" (EEA), שאפשר, הלכה למעשה, את צירופן של השלוש לשוק האירופי המשותף מבלי ליטול על עצמן את המגבלות של חברות מלאות. היוזמה לצרף את שוויץ לשוק המשותף עוררה ויכוח ציבורי סוער במדינה השלווה. כשהועלתה הסוגיה למשאל עם, דחו השווייצרים את ההצעה, בפער הזעום ביותר שידעה שוויץ ב-700 שנה של עריכת משאלי עם [3].

בנורווגיה, הכלכלה העשירית בגודלה ביבשת אירופה ויצואנית הנפט השביעית בעולם, מתנהל במשך שנים ויכוח ציבורי באשר לשאלת ההצטרפות לאיחוד האירופי. פעמיים בשנות ה-60 היא ביקשה להצטרף, אך נתקלה בווטו צרפתי. מאז, דחו הנורווגים את אפשרות ההצטרפות לאיחוד בשני משאלי עם, האחרון שבהם נערך ב-1994.

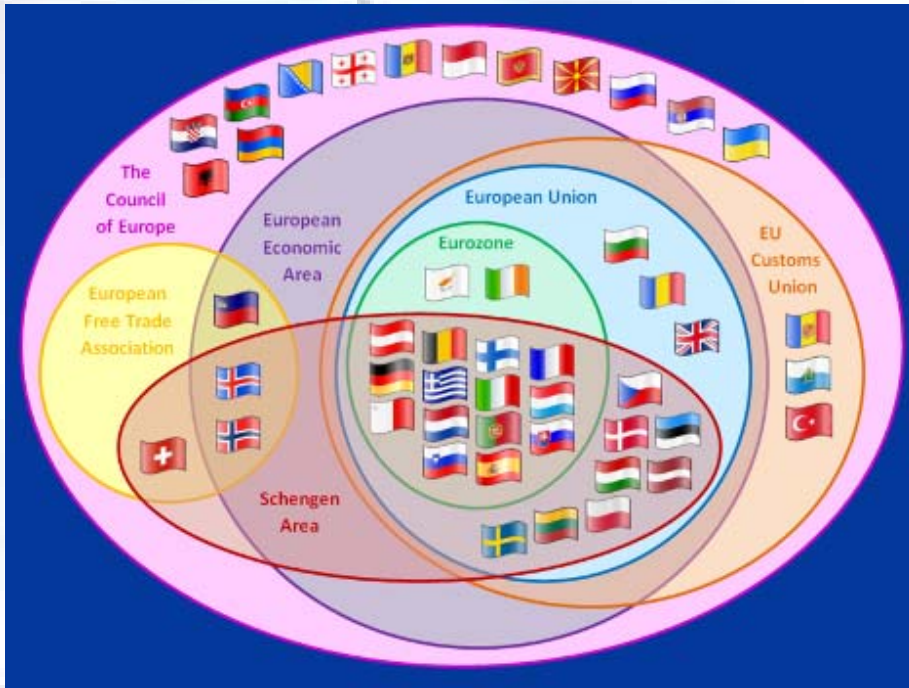
הנורווגים חשים קרבה מסורתית לשכנותיהן בסקנדינביה ולבריטניה, אך אינם חולקים כמעט אינטרסים משותפים עם מדינות מרכז אירופה. השילוב של ריחוק זה, ביחד עם רמת החיים הגבוהה בנורווגיה שתאלץ אותה להזרים כספים למדינות העניות של האיחוד, וחשדנותם המוגברת של הנורווגים כלפי כל התערבות זרה בענייניהם, זכר לכיבושים זרים ובראשם השלטון הנאצי, מקטינה

צירופן של 10 מדינות לאיחוד האירופי ב-2004, ו-2 מדינות נוספות ב-2007, הביא לשינויים משמעותיים במבנה האיחוד, בהשפעתו ובתפקודו, כשאל הכלכלות המבוססות של האיחוד הצטרפו בעיקר מדינות מזרח אירופה העניות. מה שהיה גוף כלכלי יעיל באופן יחסי, הודות לאינטרסים משותפים של כלכלות מערביות וותיקות, הפך לגוף מסורבל, שקבלת החלטות במוסדותיו הצריכה רוב מוחלט בקרב 27 חברותיו.

נוכח הקשיים, בחנו מנהיגי האיחוד דרכים לשיפור התפקוד. תחילה הוצעה "החוקה האירופית", אך זו נגנזה במהירות לאחר שנדחתה בצרפת ובהולנד. בדצמבר 2007, הסכימו מנהיגי האיחוד על "אמנת ליסבון", שאמורה לפשט את תהליך קבלת החלטות באיחוד, למזג בין כמה ממוסדותיו ולהציג משרות חדשות של נשיא ושר חוץ לאיחוד במשרה מלאה. תהליך אישור האמנה נתקל בקשיים, אך נראה כי אימוצה היא אינה שאלה של "האם" אלא של "מתי". עד שזו תאושר, הצהירו במדינות הגדולות ביבשת, לא תצורף אף מדינה חדשה לאיחוד [1].

לצד התרחבות האיחוד האירופי, בלטו מספר מדינות ביבשת שלא רצו או לא ביקשו להצטרף לאיחוד הגדול, כל אחת מסיבותיה – נורווגיה ואיסלנד, שלא הביעו התלהבות, בלשון המעטה, להצטרף, מסיבות של פערי תרבות ורצון להימנע מהחלת רגולציה על ענפים מרכזיים בכלכלת שתי המדינות, הנגזרת מחוקי האיחוד, ושוויץ, שנותרה נאמנה לנייטרליות שלה.

אצל האיסלנדים, הסיבה המרכזית לחוסר הרצון להצטרף לאיחוד הייתה פרקטית במיוחד – הצטרפות לאיחוד האירופי פירושה הכפפת ענף הדיג המקומי למכסות הדיג של האיחוד. כשמדובר בענף המהווה 70% מכלל הייצוא האיסלנדי ו-10% מהכלכלה כולה, ברור כי כל הגבלה בתחום תפגע פוליטית במי שיוביל אותה [2].

תרשים של חברויות חופפות במסגרות האירופיות. שרטוט: וידיסאף, ויקיפדיה

באיסלנד כי הישועה תגיע מהאיחוד האירופי. במשך השנים, התנגדו בריקיאויק לרעיון ההצטרפות לאיחוד וזאת על אף העובדה שבמסגרת החברות ב-EEA, יישמה איסלנד כשני שלישים מההתקנות האירופיות, מה שאמור להקל עליה כעת, כשעלתה הסבירות לבקשת הצטרפות מצד מדינת האי. הנציב להרחבת האיחוד, אולי ראן, הצהיר כבר בתחילת השנה, נוכח בקשת העזרה האיסלנדית, כי המדינה תוכל להצטרף לאיחוד בזמן שיא – שנתיים, מה שיאפשר לה להצטרף לאיחוד ב-2011, אולי ביחד עם קרואטיה [6].

תומכי ההצטרפות לאיחוד זכו לדחיפה אדירה, כשיוהנה סיגורארדוטיר, נישאת על גלי המחאה נגד הקואליציה השמרנית, הוליכה את הברית הסוציאל-דמוקרטית לניצחון בבחירות באפריל השנה. מפלגת העצמאות השמרנית שילמה מחיר כבד על הקריסה הכלכלית, כשאיבדה כשליש מהמושבים שלה ורשמה את התוצאה הגרועה ב-80 שנות קיומה.

מיד עם היוודע התוצאות, הצהירה סיגורארדוטיר כי מטרתה המרכזית היא להבטיח את יציבותה הכלכלית של איסלנד באמצעות הצטרפות לאיחוד האירופי "בתוך 12 עד 18 חודשים" וזניחת הקורונה, לטובת האירו בתוך ארבע שנים [7]. כיום, נערך משא ומתן פרטני בין נציגי האיחוד לאיסלנד, באשר לתנאי ההצטרפות המדויקים. לאחרים, ככל הנראה, יובא הנושא לאישור במשאל עם באיסלנד. בסקר דעת קהל שנערך בסוף יולי, זכתה ההצעה להצטרף לאיחוד לתמיכת 51% מהנשאלים מול 36% מתנגדים, ירידה לעומת התמיכה שנרשמה בשיא המשבר הכלכלי, אך עדיין רוב מבטיח.

למרות ההחלטה הדרמטית בהיסטוריה של איסלנד, גם הצטרפות בזמן שיא לא תחסל כליל את בעיותיה של המדינה הקטנה – האינפלציה מתקרבת לקצב שנתי של 15%, שער המטבע צנח מאז תחילת המשבר ביותר מ-40%, והחוב החיצוני נסק ל-10 מיליארד דולר בעקבות הלוואות החירום שלקחה המדינה. הלוואה אחת, מקרן המטבע הבינלאומית, מטרידה במיוחד את הממשלה האיסלנדית, הנדרשת, כחלק מתנאי ההלוואה, לקצץ כשליש מהתקציב הממשלתי בתוך שלוש שנים בלבד.

סיגורארדוטיר רמזה כי הצטרפות לאיחוד תחזק את עמדת המיקוח של איסלנד מול קרן המטבע, אך כלל לא ברור אם אמירה זו תעמוד במבחן המציאות [8].

בטוח הרחוק, ישנן השלכות רבות נוספות על הזירה הבינלאומית, במידה ואכן יתבצעו חילופי תפקידים בין מפרץ גינאה למפרץ הפרסי – כוחו של אופ"ק ייחלש, היצע הנפט יגדל ומחירי הנפט יירדו משמעותית. הגאות הכלכלית באפריקה תבטל או תפחית את הצורך של עמי האזור בסיוע חיצוני, וייתכן והמדינות העשירות אף תתחלנה לסייע למדינות העניות יותר ביבשת.

בשבוע שעבר, זכתה איסלנד לאישור רשמי משרי החוץ של האיחוד, לעבור למסלול מהיר של קבלה לארגון והיא נמצאת על נתיב להשלים את תהליך ההצטרפות בזמן שיא, כפי שהבטיחה ראש הממשלה סיגורארדוטיר.

איסלנד זוכה לתמיכה רבה בקרב האיחוד, אך נשמעים גם קולות ביקורת. בקרב המפלגה הנוצרית-סוציאליסטית בגרמניה טענו כי "האיחוד אינו יכול להיות מושיע למשבר הכלכלי של איסלנד". אחרים טענו כי יש לדון על שיפור מוסדות האיחוד בטרם ייפתח זה להרחבות נוספות [9].

איסלנד זוכה לתמיכה רבה בקרב האיחוד, אך נשמעים גם קולות ביקורת. בקרב המפלגה הנוצרית-סוציאליסטית בגרמניה טענו כי "האיחוד אינו יכול להיות מושיע למשבר הכלכלי של איסלנד". אחרים טענו כי יש לדון על שיפור מוסדות האיחוד בטרם ייפתח זה להרחבות נוספות [9].

גם קרואטיה מתקדמת

על אף דברי הביקורת נגד איסלנד, נראה כי צירופה לאיחוד הוא רק שאלה של זמן. השאלה המסקרנת רבים באיחוד היא לא האם איסלנד תצטרף, אלא מתי. וליתר דיוק – האם איסלנד תהיה החברה ה-28 באיחוד האירופי, האם תהיה זו קרואטיה, שמתקדמת בעקביות במסלול הקבלה, או שמא שתיהן תצטרפנה ביחד.

בזאגרב, שהצטרפה השנה לברית נאט"ו, קיוו להצטרף לאיחוד עד 2011 אך טרם

הצליחו לבצע את כל ההתאמות הנדרשות מחברות האיחוד, וליישב מספר סכסוכים פתוחים עם חברות האיחוד, ובכללן הדרישה האירופית להרחיב את שיתוף הפעולה עם בתי הדין הבינלאומיים לחקירת פשעי מלחמה, ההכרח לאפשר לאזרחי האיחוד לרכוש קרקעות בקרואטיה, וסכסוך גבול מתמשך עם סלובניה באשר לריבונות על מפרץ פיראן, סכסוך הנמשך מאז יציאתן לעצמאות. כל עוד לא יפתרו סכסוכים אלו, ובפרט סכסוך הגבול עם סלובניה, לא תוכל הרפובליקה היוגוסלבית לשעבר להצטרף [10].

על רקע הסחבת במשא ומתן עם האיחוד האירופי, אך גם חשדות על אי-סדרים בהתנהלותו, הכריז ראש ממשלת קרואטיה, איבו סאנאדר, על התפטרותו בחודש שעבר [11]. עזיבתו מהווה מכה למחנה הפרו-אירופי, שאך לפני חודשים ספורים חגג את ההצטרפות לברית נאט"ו.

המחאה באיסלנד - הביאה להקדמת הבחירות ולמהפך. צילום: אודרבן, ויקיפדיה

כי בסוף העשור הבא, יתקרב מספר החברות באיחוד ל-40. מספר האזרחים יגדל בכ-70 מיליון ללא טורקיה או בכ-150 מיליון ביחד איתה. עלייה זו, בשיעור של 15% עד 30%, תחזק את האוכלוסייה העובדת באיחוד ותקל על המערך הסוציאלי, אך ודאי תגבה מחיר דמוגרפי שיביא לשינוי ברוח האיחוד, בפרט עם טורקיה תצטרף אליו.

52 שנים חלפו מאז נחתם הסכם רומא, ומנהיגי היבשת טרם הצליחו לפתור בעיות מובנות רבות הנוגעות להתנהלות של גוף רב-לאומי כה גדול. על אף חולשתו של האיחוד, הבאה כיום לידי ביטוי בתהליך קבלת החלטות מסורבל, בריבוי אינטרסים מדינתיים צרים של חברות האיחוד ובהאטה כלכלית מתמשכת, נותר גוף זה בעל משיכה רבה, ומדינות רבות מוכנות לערוך רפורמות רבות כדי לזכות בזכות להצטרף אליו.

איסלנד, שחשה עצמה מנותקת מאירופה וכמי שלא זקוקה לגב האיחוד, מצאה עצמה לפתע בתוך משבר כלכלי חמור שאף איים לגלוש לעימות מדיני עם בריטניה ומדינות אחרות, בשל הפגיעה בקרנות הפנסיה של עובדים במדינות אלה אשר הושקעו בה. האם הצירוף

בהיבט הגיאוגרפי, נותרו שלוש קבוצות של מדינות שבאות בחשבון כחברות באיחוד, בטווח הזמן הבינוני והרחוק: קבוצת המדינות בבלקנים המערביים (אלבניה ושבדי יוגוסלביה), מדינות מזרח אירופה החברות ב"שותפות המזרחית" (ארמניה, אזרבייג'אן, אוקראינה, גיאורגיה ומולדובה) ו"הסרבניות" המסורתיות - נורווגיה, שווייץ וליכטנשטיין.

בחינת מצבן של המדינות בתהליך ההצטרפות מעלה כי אחרי איסלנד וקרוואטיה, המועמדת הבאה להצטרפות היא מקדוניה, בכפוף ליישוב הסכסוך שלה עם יוון, לה מחוז בעל שם זהה. המדינה היחידה הנוספת המחזיקה בסטאטוס "מועמדת לחברות" היא טורקיה, אך דרכה של זו לחברות היא הרחוקה ביותר [14].

על אף הבררנות שמפגינות חברות האיחוד הוותיקות, טבעם של אירועים להכתוב את סדר היום. החרפת המשבר הכלכלי, ביחד עם ההכבדה הגוברת על השכבות העובדות באיחוד המזדקן במהירות, תאלץ את המדינות המבוססות באיחוד לזרוז את תהליכי הקבלה של מדינות עניות וצעירות יותר. לא מן הנמנע

קרוואטי. צירוף של שתי המדינות ביחד יהיה סמלי משהו, שכן איסלנד הייתה המדינה הראשונה שהכירה בעצמאות קרוואטיה, כחודש לפני שאר מדינות אירופה [12].

עניד האיחוד

מאז גל ההצטרפות לאיחוד בשנים האחרונות, הצטננה ההתלהבות בבירות אירופה מהרחבה מהירה נוספת של האיחוד, בפרט כל עוד לא התקבלה אמנת ליסבון שאמורה לשפר את התנהלות האיחוד. הקשיים בהתאמתן של שתי המצטרפות האחרונות, בולגריה ורומניה, שם מוסיפה השחיתות להשתולל והממדים אינם תואמים את דרישות האיחוד, הביאה גם את התומכים הנלהבים ביותר בהרחבה נוספת של האיחוד, לשקול מחדש את עמדתם [13].

היחס המועדף לה זוכה איסלנד, והסובלנות המופגנת כלפי העיכובים בחזית הקרוואטית מחד, ומאידיך גרירת הרגליים שמפגינים באיחוד כלפי טורקיה המוסלמית והמדינות העניות בבלקן, ממחישים היטב את הרוח החדשה באיחוד האירופי, שמרשה לעצמו לברור ביתר קפידה את המצטרפות הבאות.

10. "Croatia's bid to join the EU suffers a blow", AFP, 25/06/2009

11. Neil MacDonald, "Croatian PM quits as bid to join EU stalls", Financial Times, 01/07/2009

12. Amelie Bottollier-Depois, "Iceland, Croatia in race to become EU's 28th member", AFP, 17/07/2009

13. Stephen Castle, "European Union Puts Out the Welcome Mat for Once-Aloof Iceland", New York Times, 27/07/2009

14. עוד על יחסיה של טורקיה עם האיחוד האירופי במאמר "הכרעה טורקית קרבה", בגיליון נובמבר 2007 של סיקור ממוקד.

לאיחוד יקל עליה להתמודד עם המשבר? האם תיוותר אירופה מושכת בעיני האיסלנדים כשייצאו מהמיתון?

סיפורם של הקרואטים שונה, מאחר והם ביקשו להצטרף לאיחוד האירופי מלכתחילה. להתרחבות אירופית בשטחי יוגוסלביה לשעבר תהיה משמעות מדינית רבה יותר מאשר צירופה של איסלנד, מאחר והדבר יגביר את הבידוד הסרבי, ויסייע להפחית מהשפעתם של הרוסים באזור.

כדאי לשים לב לסרבים ככל שיתקרב תאריך הצירוף של קרואטיה – המדינה שפורקה מחלק נכבד מנכסיה הגיאוגרפיים, כולל ניתוקה מקוסובו בה התפתחה התרבות הסרבית וממונטנגרו אשר שללה מהסרבים את הגישה היחידה לים האדריאטי, תהפוך כמעט למכותרת על ידי האיחוד, המעוניין בהסגרתם של בכירים סרבים החשודים בפשעי מלחמה. חבית הנפץ הסרבית תתפוצץ יום אחד בסבירות גבוהה, והבלקן, אזור שזכה לרגיעה לאחר שנים רבות של מלחמה, עשוי למצוא עצמו בסיטואציה אלימה פעם נוספת.

הערות

1. Ian Traynor, Nicholas Watt and Jenny Percival, "No EU Lisbon treaty without Irish people's approval, says Miliband", 20/06/2008

2. Andrew Rettman, "Iceland in EU by 2015, prime minister says", euobserver.com, 09/02/2009

3. Brandon Mitchener, "EEA Rejection Likely to Hurt Swiss Markets", New York Times, 07/12/1992

4. "Timeline: Iceland economic crisis", BBC News, 02/02/2009

5. "Interest in jobs abroad", IceNews, 22/11/2008

6. "Iceland 'could join EU by 2011'", BBC News, 03/01/2009

7. John F. Burns, "Premier Wants Iceland to Join European Union", New York Times, 26/04/2009

8. שם

9. Honor Mahony, "Iceland's EU bid causes division in Germany", 20/07/2009

באוירה נינוחה

		9		8	7	6	5	4	3	2	1
			11						10		
16	15					14				13	12
						18					17
	22				21		20				19
		26				25		24			23
30						29			28		27
	33			32							31
		36				35					34
				39			38		37		
	45	44			43	42				41	40
		48					47				46

מאזן

1. כפר דרוזי ברמת הגולן
9. נהר בעיראק
10. מדינה במרכז אמריקה
12. סוכנות החלל האמריקנית
14. אזרח ממדינה צפון אפריקנית
15. בלבד
17. ממנהיגי יוגוסלביה
18. בירת ישראל
19. בירת מערב גרמניה
21. רשת חנויות נוחות
22. רץ
23. גיל מצוות
24. אהובתו של דון קישוט
27. משרי הביטחון
29. יבשה בלב ים
31. על שמו נקראת יבשת אמריקה
34. בן לזרם סוני קיצוני
35. כינויה של המפלגת מלוך נס
36. דיפלומט אמריקני
37. אפיפית
39. עמק
40. נטמעים
44. אטום בעל מטען אלקטרוני
46. רסיסי לילה
47. הכינה... ספר של מאיר שלו
48. בזה הרגע

מאונך

1. בירת אורוגוואי
3. רפובליקה קווקזית
4. קבוצה אתנית בקניה שעל בניה נמנה אביו של אובאמה
5. מחזאי אמריקני
6. ראש ממשלת בריטניה בעבר
7. אי באוקיאנוס ההודי
8. סימלי
9. כאן
11. לנזם
13. זירת לחימה מרכזית באוקיאנוס השקט במלחמת העולם השנייה
15. איבר הנשימה
16. מסימני הניקוד
20. מסולם התווים
24. נהר באוקראינה
25. ממנהיגי המהפכה הבולשביקית (ש"פ)
26. חכמי התלמוד במאה ה-2
28. חיית בר
30. מדינת אי המבקשת להצטרף לאיחוד האירופי
32. אות יוונית
33. פקודה
38. חותן יעקב
40. הכרעה במשחק המלכים
41. גבעה
42. בית חדש (ר"ת)
43. מערב
45. אות הניצחון

הפתרון לתשבץ יפורסם בגיליון הבא

ל	ו	א	י	ז	י	א	נ	ה	ל	ק		
	ו	י	ל	ו	ה	נ	ס	י	כ	ה		
נ			ט	נ	ד	ר	י	מ		ק	ש	
ד	מ	ת	י		ו	ג	ו	מ	ר		מ	
	ו	י	צ	ו	ת	י	ב	ה		ל	י	
	נ		פ	ב		ה	ה			ל	י	ר
	י	ה	י		א	ת		מ	י	י	נ	
		ת	ח	ב	ו	ש	ת		ב	ק	ה	
	ה	מ	נ		ע	ר	ר		ב	ר	ו	מ
	ר	צ		ש	י	ה	ק	ו		פ	ל	ר
	צ	ב	י	ק	ה		ר		ה	ו	נ	א
	ל	ר	ג	ל		א	ק	מ	ו	ל		ה

פתרון לתשבץ יולי 2009